

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 19 januari justerades.

§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2023/24:16 för torsdagen den 1 februari i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från justitieutskottet.

§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2023/24:369

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:369 Vikten av en ny djurskyddslagstiftning i EU

av Sofia Skönnbrink (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 15 mars 2024.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 7 februari 2024

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Peter Kullgren (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Redogörelse

2023/24:NL1 till konstitutionsutskottet

§ 5 Ärende för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Arbetsmarknadsutskottets betänkande
2023/24:AU5 Arbetsrätt

Svar på
interpellationer

§ 6 Svar på interpellation 2023/24:364 om marknadsieringens konsekvenser inom förskolan

Anf. 1 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Eva Lindh har frågat mig vilka generella åtgärder jag avser att vidta med anledning av att kvaliteten på förskolor riskerar att försämrans när vinster prioriteras. Eva Lindh har också frågat mig vilka generella åtgärder jag avser att vidta för att motverka att föräldrar och barn blir oroliga och upprörda med anledning av vad som beskrivs i interpellationen.

Alla barn och elever ska få en bra start i livet. Att bedriva utbildning inom skolväsendet i Sverige innebär att man förvaltar samhällets förtroende för det uppdraget. Många förskolor bedriver en verksamhet av hög kvalitet, men tyvärr finns det också förskolor och huvudmän som inte gör det.

Regeringen anser att oseriösa och olämpliga aktörer inte ska få förekomma inom skolväsendet. Därför startar vi nu en helrenovering av det svenska friskolesystemet, som ska städa undan de osunda drivkrafterna men samtidigt värna valfriheten. Enskilda huvudmän som driver förskolor eller skolor med låg kvalitet ska inte få ta ut vinst.

Regeringen beslutade den 6 juli 2023 om tilläggsdirektiv till Utredningen om vinst i skolan (dir. 2023:109). Utredaren ska bland annat föreslå en utvidgad ägar- och ledningsprövning, vissa vinstutdelningsförbud eller annan vinstutdelningsbegränsning och kraftigt skärpta sanktioner – ett paket med olika åtgärder som ett svar på alla de fall där barns och elevers rätt till en bra utbildning inte tillgodoses. Utredningen ska redovisa sina förslag senast den 28 februari 2025.

För regeringen är det viktigt att reformen även omfattar förskolan. Det ska inte vara möjligt att tjäna pengar genom att dra ned på kvaliteten, varken vid fristående skolor eller förskolor. Vi vet till exempel att förskollärartätheten är lägre i fristående förskolor jämfört med kommunala förskolor. Till skillnad från det direktiv som den förra regeringen beslutade om innefattar vårt direktiv till utredningen fullt ut även förskolan. Alla barn och föräldrar ska kunna lita på att enskilda huvudmän som driver fristående förskolor sätter barnens rätt till god utbildning och omsorg före ägarnas vinster.

Anf. 2 EVA LINDH (S):

Fru talman! En norsk miljardkoncern köpte upp tre förskolor i Norrköping. Nu flyr personal och föräldrar eftersom det har blivit uppenbart att ägandet främst handlat om att tjäna pengar, inte barnens omsorg. Samma företag har fått stänga grundskolor i Sollentuna och Nacka efter massiv kritik.

Under 2022 tog koncernen, där de tre förskolorna i Norrköping ingår, ut 10,9 miljoner norska kronor i aktieutdelning. De tre förskolorna i Norrköping ägs alltså av det norska företaget Dibber. Det är en multinationell koncern som finns i tio länder. De första förskolorna i Sverige köptes 2017. I dag har de 91 förskolor och 13 skolor från Malmö till Bollnäs. På några år har de blivit en stor koncern i Sverige, och de omsätter mångmiljonbelopp.

Privata storkoncerner av det här slaget är vanliga i skolans värld men ännu inte lika vanliga i förskolans värld. Den situationen kan förstås förändras om det blir märkbart att vinster kan göras på bekostnad av verksamhetens kvalitet.

I Norrköping ville koncernen till exempel få in så många barn som möjligt även om lokalerna var begränsade. Barnen skulle då köras runt i lådcyklar för att minska antalet barn i lokalerna. Som tur var godkändes inte detta av Norrköpings kommun, men det visar att vinstjakten faktiskt är desperat och kan komma att ske på bekostnad av barnen.

Hur ser då läget generellt ut i Sverige? Jo, precis som statsrådet nämnde minskar till exempel förekomsten av förskollärare. Man har alltså en lägre andel utbildad personal i privata än i kommunala förskolor. Det är också så att andelen förskolor som bedrivs av bolag ökar, och några stora koncerner får en alltmer dominerande roll. Risken finns att oseriösa aktörer och vinstjakt – precis som i grundskolan och gymnasiet – får allt större negativ påverkan på förskolans likvärdighet och kvalitet.

Vad behöver då göras? Vi socialdemokrater tycker att ett vinstförbud behöver utredas och införas även på förskolans område och att tillsynen av förskolan behöver förstärkas. Färre utbildade pedagoger innebär nämligen skillnad i verksamheten. En förskola ska inte bara vara en plats att vara på. Den ska också innehålla en pedagogik och uppfylla det som läroplanen säger. I Norrköpings fall finns det endast en utbildad förskollärare per barngrupp.

Vi vet att förskolan och pedagogiken där spelar stor roll för barnen här och nu men även för deras framtida kunskapsutveckling i skolan. Det var därför jag också ställde frågan om vilka åtgärder statsrådet avser att vidta när kvaliteten försämras på grund av vinstjakten.

Anf. 3 MATTIAS OTTOSSON (S):

Fru talman! Norrköping är min hemkommun. Där har jag och mina barn vuxit upp, och där har mina barn gått i förskola. Där har jag också under ganska många år varit kommunpolitiker och jobbat med olika kommunala frågor – naturligtvis även förskolan.

Min erfarenhet är att föräldrar och barn är väldigt förtjusta i förskolan. Jag upplever att man är mer förtjust i förskolan än i grundskolan eller gymnasiet. Den känslan förändras med åren. Det betyder ju någonting; förskolan fyller en viktig funktion för barn och föräldrar.

Sedan miljardkoncernen Dibber tog över förskolor i Norrköping har det hänt väldigt mycket. Det är inte så vanligt i förskolevärlden, men det har hänt. De tog över tre förskolor: Gården, Hagen och Kolmårdstrollen. Kolmårdstrollen är dessutom ett härligt namn!

Det handlar om tre olika typer av förskolor. Gården ligger i centrala Norrköping, Hagen i Hageby, som är ett mer socioekonomiskt utsatt område, och Kolmårdstrollen ute på landsbygden. Det är alltså olika områden, men utvecklingen har varit likadan på alla tre. Barnen och föräldrarna har flytt från förskolan sedan miljardkoncernen tog över. Skälet till det är att man upplever att det har blivit kraftiga och stora försämringar. Man upplever inte att det är någon bra verksamhet. Man har flyttat i protest.

Föräldrarna har försökt påvisa det här. De har uppmärksammat det och skrivit brev. De har anmält till Skolinspektionen att förskolan inte fungerar. Norrköpings Tidningar har också granskat detta på ett väldigt bra sätt och visat upp problemen. Då har det också kommit fram att det har anmälts till Arbetsmiljöverket att personalen inte trivs på förskolan. Man har flytt som personal. Det har minskat rätt kraftigt. I dag har man en förskollärare per grupp på tio barn. I kommunen i övrigt ligger det någonstans mellan två och tre förskollärare per grupp. Det är klart att det handlar om att jaga pengar.

Det absolut värsta jag hörde var att de som jobbar i köket får ta med sig egna köksmaskiner för att de ska kunna ge barnen frukost och lunch; det investerar man inte i längre. Det blir så uppenbart att det bara handlar om att en norsk miljardkoncern ska tjäna pengar.

Förskolan har varit viktig för att våra barn ska få en bra pedagogisk verksamhet på dagarna och för att kvinnor och män ska kunna jobba. Vi har en hög sysselsättningsgrad i Sverige. Både kvinnor och män finns ute i arbetslivet, och en av de absolut starkast bidragande orsakerna till det är förskolan.

Det blir egentligen samma fråga igen till statsrådet Lotta Edholm. Håller inte statsrådet med om att vi måste få stopp på ett system där det bara är vinsten som räknas och där någon ska tjäna pengar på barnen? Det viktiga med förskolan är att barnen får en pedagogiskt bra utbildning och att kvinnor och män kan jobba på dagarna. Det är det som skapar utveckling och tillväxt i Sverige.

Anf. 4 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Det viktigaste med förskolan är precis det som Mattias Ottosson lyfter fram; förskolan byggdes ut kraftigt för att mammor skulle kunna förvärsarbeta. Sedan har verksamheten under årens lopp fått en alltmer pedagogisk inriktning, en inriktning som jag helt ställer mig bakom. Förskolan är viktig för barns utveckling men också för att de så småningom ska ha bättre förutsättningar i grundskolan.

Det finns naturligtvis problem även i förskolan kopplat till fristående alternativ, precis som inom skolans värld. Det är därför regeringen har valt att lägga in förskolorna i den utredning om friskolor som nu är tillsatt. Den tidigare regeringen valde att låta det vara en frivillig del för utredaren, men vi menar att det finns problem även inom fristående förskolor och att de bör behandlas på samma sätt som för friskolorna i stort.

Sedan är det klart att det är lite mer krångligt när det gäller förskolorna, eftersom det är kommunerna som beviljar tillstånden och också utövar till-

synen. Ett väldigt stort ansvar åvilar alltså kommunerna: att se till att de fristående alternativ som man godkänner inspekteras och att de följer den lagstiftning som finns. Jag vet av egen erfarenhet som tidigare skolborgarråd i Stockholm att det är en grannlaga och viktig uppgift för en utbildningsnämnd att se till att verksamheten är av den kvaliteten att den ska ha tillstånd. I Stockholm drog vi in många tillstånd under årens lopp av skiftande anledningar. Ofta handlade det precis om det som interpellanten är inne på, nämligen bristande kvalitet. Därför är det viktigt att den här utredningen om vinster i skolan nu också omfattar förskolan.

Anf. 5 EVA LINDH (S):

Fru talman! Förskolans betydelse för barn kan inte överskattas. Det är otroligt viktigt att både barn och föräldrar känner sig trygga med den omsorg och pedagogik som barnen får på förskolan. Det gör mig därför otroligt upprörd när sådant här uppdragas: att pengar är viktigare än barnens omsorg.

Det som kanske skiljer oss från regeringen är att vi tycker att vinstförbud ska gälla. Vinstjakten ska förbjudas inom skolan. Vi föreslår att det ska bli så även på förskolans område. När vi nu ser att det här händer på allt fler förskolor också är det viktigt att ta tag i det och förbjuda vinstjakten. Pengar ska aldrig få vara styrande när det gäller förskolornas kvalitet.

Det är naturligtvis viktigt att nu ha tydlig och bra tillsyn för att vi ska kunna upptäcka om det finns brister i kvaliteten. Den behöver verkligen förstärkas. Men under tiden som tillsynen pågår kan det ju också förekomma problem. Att dessa åtgärdas är naturligtvis viktigt varje år och varje dag för barnen som går i förskolan. Därför tycker vi att ett vinstförbud ska införas, så att de här riskerna inte ska uppkomma.

Utöver tillsynen är det av största vikt att kommunerna har ett avgörande inflytande över etableringarna av fristående skolor. Det betyder mycket, för föräldrar väljer ofta en förskola som finns i närheten. Det handlar naturligtvis om att kunna klara av vardagen. Jag vet många föräldrar som säger att de inte har något annat val, antingen för att det inte ligger någon annan förskola i närheten eller för att de fristående har blivit så många att man inte kan välja en kommunal som finns i närheten.

Vi måste få stopp för vinstjakten i förskolor, grundskolor och gymnasier. Vi kan inte riskera att barn och ungdomar får en sämre utbildning för att pengajakten är det överordnade. Vi behöver gemensamt sätta stopp för detta.

Anf. 6 MATTIAS OTTOSSON (S):

Fru talman! Vi lever i en tid när det är ganska tufft ekonomiskt. Kommunerna går just nu igenom ett stålbad, och Norrköpings kommun är inget undantag. Då är det klart att det sticker ännu mer i ögonen när någon utnyttjar systemet på det här sättet. Man blir tvungen att stänga igen kommunala förskolor som har två tre förskollärare anställda i varje barngrupp. Men i de fristående förskolor som jag nämnde har man en förskollärare på tio barn och försöker hela tiden jaga kostnader för att plocka in pengar till de norska ägarna. Jag tycker att det sticker i ögonen när man gör på det sättet.

Jag tycker att exemplet med de oanvända lådcyklarna säger alltihop. Man skulle försöka utnyttja systemet och trycka in fler barn. Men de skulle

inte få plats på förskolorna utan cyklas runt i staden. Vid dåligt väder skulle man gå in på stadsbiblioteket. För mig är detta helt sanslöst. Det är ett sätt att lura skattebetalarna. Skulle det vara så att det här kunde drivas på ett effektivt sätt tycker jag att man skulle sänka skatten i stället. Jag blir upprörd när jag tar del av att detta kan få förekomma.

Det är klart att vi måste ha en förskola som är till för barnens bästa och för att föräldrarna ska kunna gå till jobbet. Det är därför vi har en förskola, och det är därför jag tycker att regeringen måste agera på en gång och sätta stopp för de här vinstuttagen. Det som händer just nu är inte klokt.

Anf. 7 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Det är nu extremt viktigt att vi kommer till rätta med de problem som finns. Det är väldigt viktigt att den utredning som nu sitter ska ge förslag som rör förskolan även om både tillstånd och tillsyn av den hanteras av kommunerna till skillnad från grundskola och gymnasieskola.

Vad ska då utredningen göra? Den ska till exempel lägga fram förslag om skärpt ägarprövning när man startar eller köper och tar över befintlig förskola. Det ska finnas betydligt bättre ekonomiska garantier.

Ett problem i skolektorn och särskilt i förskolesektorn – skulle jag säga, och som Skolinspektionen också har pekat på – är att det finns många verksamheter som är väldigt sköra. Man har väldigt lite ekonomiska medel bakom sig om det till exempel uppstår problem.

Utredaren ska också lägga fram förslag om hur man ska kunna återkräva till exempel skolpeng vid brottslig verksamhet. Det är viktigt att ägare inte kan komma undan och få skolpeng och sedan använda pengarna till brottslig verksamhet.

Vinstutdelning för nya friskolor ska utredaren också lägga fram förslag om. Det gäller även vinstutdelningsförbud för förskolor och skolor som inte har en tillräcklig kvalitet eller där det finns stora problem.

Utredaren ska föreslå sanktionstrappor för att se till att kvaliteten förbättras. Utredaren ska också föreslå möjligheter till tvångsförvaltning av skolor som inte uppfyller kraven.

I dag går det att tvångsförvalta kommunala skolor. Det har bara använts vid ett enda tillfälle. Utredaren ska nu föreslå detta även på skolans och förskolans område för de fristående skolorna. Det är naturligtvis ett viktigt instrument. Barnen behöver inte byta verksamhet utan skolan kan helt enkelt tvångsförvaltas.

Utredningen jobbar nu och kommer att lägga fram sitt förslag om ungefär ett år. Då kommer vi att se ett regelverk som skärpts betydligt i jämförelse med hur det är i dag, och förskolan kommer också att omfattas till skillnad från de direktiv som den förra regeringen lade fram.

Anf. 8 EVA LINDH (S):

Fru talman! Andelen förskolor som drivs av bolag ökar. Några stora koncerner intar en alltmer dominerande roll. Risken ökar för oseriösa aktörer och vinstjakt precis som i grundskolan och i gymnasiet. Vi kommer att få en alltmer negativ påverkan på kvaliteten på förskolans likvärdighet och barnens omsorg. Marknadiseringen av förskolan, skolan och gymnasiet har gått för långt. Vi måste få stopp på vinstjakten nu.

Statsrådet nämner att man ska stoppa vinstutdelning för nya skolor och för dem som inte uppfyller kraven. Ätminstone Liberalerna har sett och kanske börjat förstå att det får negativa konsekvenser. Men det vi vill är att stoppa vinstjakten på totalen.

Det är upprörande att pengar som vi skattebetalare gemensamt har beslutat ska gå till barnens omsorg på förskolorna för att ge dem en bra förskola och en bra kvalitet går till vinst. Föräldrar ska kunna gå till jobbet och känna sig trygga med att den förskola som barnen går på håller en hög kvalitet och ger deras barn en bra dag.

Nu sker det på bekostnad av att någon ska ta ut pengar för att leva ett godare liv. Det sticker verkligen i ögonen på mig och så många andra. Vi måste få slut på vinstjakten nu. Därför undrar jag bara: Vad tycker statsrådet när man ser att det här förekommer? Känns det inte ont i hjärtat även på statsrådet?

Anf. 9 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Skälet till att utredningen nu sitter är att regeringen ser de problem som finns. Det gäller till exempel möjligheterna att ta ut vinst och att det ibland är låg kvalitet i både förskolor och skolor.

Vi ser stora problem inte minst i storstadsområden med extremism i en del skolor. Skolinspektionen har också dragit in tillstånd för ett antal fristående skolor just av detta skäl. Det är viktigt att det fortsätter.

Regeringen anser att det behövs ytterligare åtgärder för att se till att det inte är främst vinsten som är drivkraften när man startar en förskola eller en skola. Det ska vara en omsorg om kvaliteten. Det kan vara att man till exempel har en pedagogisk idé om hur verksamheten ska bedrivas.

Det är därför som utredningen nu har fått tilläggsdirektiv som också handlar om förskolan. Den här regeringen ser att förskolan också måste omfattas av direktiven för att vi ska kunna få till stånd en förändring. Det är barnens rätt till en pedagogiskt bra verksamhet som är huvudsaken och inte möjligheterna att ta ut vinst.

Sedan är det i dagsläget också viktigt att kommunerna tar sitt ansvar när det gäller både tillstånd och tillsyn. Där har lagstiftningen skärpts redan i dag skulle jag säga.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2023/24:406 om revidering av IHR

Anf. 10 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Elsa Widding har frågat mig hur Sveriges regering kommer att agera i det fall en omröstning om revideringen av det internationella hälsoreglementet, IHR, blir aktuell under Världshälsoförsamlingens möte den 24 maj 2024.

Elsa Widding har också frågat mig om jag har tagit initiativ till en analys av om det har genomförts en korrekt omröstning i fråga om ändringar av de internationella hälsoföreskrifterna den 28 maj 2022, och om jag i så fall kan redogöra för utfallet av analysen.

I en debatt den 24 november 2023, som svar på interpellationerna 2023/24:172, 2023/24:173 och 2023/24:203, svarade jag på 16 frågor från Elsa Widding till mig, justitieministern och sjukvårdsministern om WHO:s befogenheter kopplat till pågående förhandlingar om ett globalt pandemifördrag och översynen av IHR inom ramen för Världshälsoorganisationen, WHO.

Covid-19-pandemin lamslog hela samhällen världen över och blottade även grundläggande brister i den globala beredskapen och länders förmåga att svara på omfattande hälsokriser. Covid-19 är ett tydligt exempel på att pandemier är världsomspännande och att internationellt samarbete krävs både för att förebygga gränsöverskridande hot mot människors hälsa och för att stärka beredskapen inför nästa kris. Det är av största vikt att Sverige deltar i det internationella arbetet för att ta om hand de lärdomar som drogs efter covid-19-pandemin.

WHO:s 194 medlemsländer har beslutat att arbeta gemensamt för att ta fram ett globalt pandemifördrag och uppdatera IHR. Syftet med arbetet är att göra världens länder säkrare och bättre rustade inför nästa pandemi. Samtliga medlemsländer har haft möjlighet att föreslå ändringar av IHR – över 300 förslag har inkommit, och långt ifrån alla kommer att bli verkliga. Mandatet för förhandlingsgruppen innefattar riktade ändringar av IHR. Det innefattar förändringar som förbättrar funktionaliteten av IHR och som svarar mot nya behov som tidigare inte har identifierats. Det innefattar inte ändrad inriktning på och omfattning av den nuvarande regleringen.

Övergripande svensk målsättning med både ett pandemifördrag och ett reviderat IHR är att genom ett ändamålsenligt och uppdaterat internationellt regelverk stärka det multilaterala systemets förmåga att förebygga nya pandemier samt bidra till god nationell, regional och global beredskap och responskapacitet i syfte att undvika att utbrott eller hälsohot utvecklas till pandemier och allvarliga globala kriser.

Återigen vill jag vara tydlig med att ett reviderat IHR inte kommer att innebära att enskilda staters skyldighet eller förmåga att agera i händelse av en pandemi försvinner. Ett reviderat IHR kommer inte heller att innebära att WHO:s generalsekreterare ges befogenheter att besluta om svensk pandemihantering. Detta skulle varken Sverige eller andra medlemsländer acceptera. Arbetet med att revidera IHR grundas på en samsyn bland WHO:s 194 medlemsländer om att covid-19-pandemin blottade flera brister i det internationella samfundets förmåga att hantera en hälsokris av global karaktär.

Som jag även nämnde i den tidigare debatten utgörs förhandlingarna om ett pandemifördrag och översynen av IHR av multilaterala förhandlingar, som Sverige deltar i på samma grunder som övriga medlemsländer i WHO, och genomförs även på andra politikområden i FN-systemet. Ett exempel på en konvention på hälsoområdet som Sverige har ställt sig bakom är WHO:s konvention för tobakskontroll, The WHO Framework Convention on Tobacco Control. För regeringen handlar de pågående förhandlingarna om ett pandemifördrag och ett reviderat IHR om att få till stånd ett ändamålsenligt och modernt internationellt regelverk som ska stärka det internationella samfundets förmåga att förebygga och hantera nya pandemier.

Under Världshälsoforsamlingen 2022 beslutades om ändringar i bland annat artikel 59 i IHR. Ändringarna syftade till att bland annat minska tiden för ikraftträdande av kommande ändringar och tillägg i IHR. Nämndändring avsåg således inte någon förändring i sak i IHR, det vill säga hur medlemsstaterna ska hantera en hälsokris, utan enbart tidsrymden mellan beslut om nya förändringar och ikraftträdandet av dessa. Detta ändringsförslag av IHR har beretts inom Regeringskansliet på samma sätt som övriga ändringsförslag.

Förhandlingarna om ett reviderat IHR pågår fortfarande, och det finns ännu inte några färdigförhandlade artiklar. Elsa Widdings fråga om en eventuell omröstning är därmed för tidigt väckt. Förhandlingarna om revidering av IHR förväntas pågå fram till maj 2024.

När det väl finns ett färdigförhandlat förslag kommer regeringen att ta ställning till det och riksdagens godkännande inhämtas, om det krävs.

Anf. 11 ELSA WIDDING (-):

Fru talman! Ministerns svar är häpnadsväckande. Jag säger inte att ministern är en nyttig idiot, men han betar sig precis som en sådan.

Av de 16 frågeställningar jag lyfte i den förra debatten svarade du faktiskt inte på enda, Jakob Forssmed. Vi närmar oss nu en situation där Sverige inte kommer att kunna agera efter eget huvud. Vi närmar oss en situation där allt fler människor dör till följd av vaccinationerna och till följd av en korrupt världshälsoorganisation. Vi måste få stopp på detta.

Regeringen går i sömnen rakt i in i en katastrof. Vi talar om en uppifrån-och-ned-strategi för global folkhälsa som är inskriven i internationell rätt. På toppen av denna strategi har vi snart vår enda sanningskälla för allt som har med pandemier att göra, WHO:s generalsekreterare, som om ingenting radikalt förändras kommer att ha ensam befogenhet att bestämma när och var dessa nya regler ska användas. Du måste läsa vad som står i artiklarna!

Ej att förglömma: WHO:s generalsekreterare utses genom en icke-transparent och icke-demokratisk process.

Om de här förslagen godkänns kommer medlemsstaterna att uppmanas att åta sig att följa WHO:s rekommendationer och erkänna WHO inte som en organisation under länders kontroll utan snarare som en samordningsmyndighet för internationella folkhälsoinsatser under internationella hot mot människors hälsa. Om ett hot föreligger eller ej bestämmer WHO, som till övervägande del sponsras av vaccinindustrin. Allt står att läsa i artikel 13 a, Jakob Forssmed.

Jakob Forssmed pratar om lärdomar och att delta i det internationella arbetet. Självklart är det bra att dra lärdomar av covid-19-pandemin. Det var också därför jag åkte till Stavanger, den berömda konferensen dit olika professorer och advokater åkte för att diskutera exakt detta: lärdomar och hur vi undviker att göra samma fel igen.

Det finns inget skäl att WHO:s rekommendationer ska vara legalt bindande, punkt! Det finns heller inga skäl att ta bort skrivningar om mänskliga rättigheter, Jakob Forssmed. En viktig lärdom är att WHO under pandemin gjorde det mesta fel, inte rätt, och att Sverige faktiskt klarade sig ganska bra eftersom vi inte lyssnade lika mycket på det korrupta WHO som många andra länder gjorde. Jag återkommer till detta.

Vi vet nu dessutom vad det var som drev pandemin. Det var PCR-testerna och ingenting annat. Det kan vi ta en separat interpellationsdebatt om.

Sverige ska delta i internationellt arbete, säger Jakob Forssmed. Självklart ska vi göra det. Men det betyder inte att vi måste förplikta oss till legalt bindande krav. Alla konstitutionella skydd för svenskars rättigheter och nationens suveränitet under pandemier bortfaller med IHR om förslagen går igenom. Förstår då ministern varför det är så angeläget att vi får se dessa förslag innan de går till omröstning?

Har ministern vidare reflekterat över att majoriteten av FN:s medlemsstater är hel- eller halvdiktaturer och vilka implikationer detta kan få för slutresultatet, som du nu tycker att vi inte ens ska behöva läsa? Ministern pratar om en förbättrad funktionalitet av IHR som svarar mot nya behov som tidigare inte har identifierats. Man menar alltså att världens diktaturer och politiskt diskutabla länder ska få besluta om att Sveriges suveränitet och författning potentiellt ska få sättas ur spel genom att sådana stater beslutat om regler gällande möjliga pandemier. Hur tänker regeringen? Tänker ni över huvud taget?

Ministern påstår återigen att WHO:s generalsekreterare inte ges befogenhet att besluta om svensk pandemihantering. Det skulle varken Sverige eller andra medlemsstater acceptera. Ska vi inte kunna utgå från, fru talman, att Jakob Forssmed åtminstone är läskunnig? I så fall rekommenderar jag att han läser de artiklar som jag hänvisar till i min fråga. Att generalsekreteraren inte skulle ges ökade befogenheter måste vara någonting som ministern har hört från Tedros Ghebreyesus själv, ni vet han som blev anmäld till tribunalen i Haag för folkmord för inte speciellt länge sedan.

Anf. 12 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna ledamoten om att vi inte ska använda förolämpande omdömen och uttryck här i kammaren. Vi tilltalar också ministern med ”statsrådet” och namn, inte med ”du”.

Anf. 13 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för interpellationen. Den ger tillfälle att lägga vissa saker till rätta.

Jag inledde med att förklara att alla ändringsförslag som har skickats in också har publicerats för alla att se. Jag förklarade också att alla dessa naturligtvis inte kommer att ingå i en slutrevidering av IHR, långt därifrån.

Den svenska linjen är väldigt tydlig. Vi tycker att det behövs väldigt små revideringar av IHR. Det behövs vissa moderniseringar vad gäller digitalisering och annat för att vi på ett ännu bättre sätt ska kunna mota internationella hälsohot. Sverige deltar också i arbetet i denna working group och bevakar att det blir en bra och rimlig översyn av IHR och att det inte heller kommer att sätta någon svensk författning ur spel – naturligtvis.

Vi har redan implementerat IHR i svensk lagstiftning. Tycker ledamoten Elsa Widding att det är fel? Det är naturligtvis i enlighet med svensk lagstiftning, precis som när vi undertecknar andra internationella fördrag, konventioner och överenskommelser. Vi gör det i god demokratisk ordning och enligt rättsstatens principer.

Sverige kommer naturligtvis inte att gå med på att WHO:s generalsekreterare ges den typ av befogenheter som ledamoten beskriver. Även om något land har skickat in det som förslag tycker inte vi i Sverige det och

kommer också att bevaka det, både själva och via vår samordning i EU. Det är en självklarhet.

Däremot är det viktigt att länder rapporterar och är tydliga och transparenta när det gäller olika typer av internationella hälsohot. Ett av problemen med pandemin var ju att man inte var det.

Jag delar Elsa Widdings frustration över att det finns diktaturer i världen. Men vi har det system vi har med FN, där länder är med oavsett demokratiskt skick. Sedan har vi andra organisationer där demokratier samverkar på ett bra sätt, vilket jag tycker är bra – OECD, EU och annat. Jag tycker dock att det är rimligt att också diktaturer deltar och rapporterar, har en transparens och förbereder sig för att hantera pandemier. Det är helt nödvändigt för att vi ska klara denna typ av hot – att vi får information, att vi kan förbereda oss och att man vidtar åtgärder för att begränsa smittspridningen på olika sätt så att inte människor dör.

Det här handlar om att skydda liv och hälsa, precis som vacciner handlar om att skydda liv och hälsa. Det är viktigt att vi fortsätter att samarbeta kring det.

Interpellationen handlar om IHR, men parallellt förhandlas också om ett pandemifördrag. Det är viktigt att vi samarbetar mer i världen om till exempel antibiotikaresistens och den typen av frågor. Om vi inte kan hejda multiresistenta utbrott och har fungerande antibiotika som möter det riskeras den svenska sjukvårdens kapacitet i framtiden.

Det är också en dimension i förhandlingarna som är viktig för Sverige. Vi behöver information och förbereda oss gemensamt för att faktiskt kunna säkra svensk sjukvård framöver. Då krävs det att också andra länder gör insatser för att såväl begränsa smittspridning som förbereda sig för pandemier, informera och se till att hjälpas åt att sprida information, för att kunna möta detta på bästa sätt.

Det handlar inte om att sätta någon svensk författning ur spel eller göra WHO till något slags världsstyrande organisation när det gäller pandemi-hantering. Det är inte aktuellt.

Anf. 14 ELSA WIDDING (-):

Fru talman! Statsrådet har missuppfattat. De 300 ändringsförslag som statsrådet talar om kom hösten 2022. Sverige ställde sig bakom dem i EU. Det var Tjeckien som kom med förslagen, eftersom Tjeckien var ordförandeland. De är inarbetade i förslaget som kom i februari 2023, som är det sista förslaget vi har sett. Så är det tyvärr.

Vad gör då Sverige? Vi gör ingenting åt hur de artiklarna ser ut nu. Det är faktiskt viktigt.

Statsrådet sa att ”covid-19-pandemin blottade flera brister i det internationella samfundets förmåga att hantera en hälsokris av global karaktär”. Vi vet nu ganska väl att vaccinationskampanjen inte var en försvarbar och rimlig åtgärd i folkhälsans intresse. Kampanjen borde ha avvisats redan när det stod klart att biverkningarna och antalet dödsfall var av aldrig tidigare skådat slag. Detta stod inte minst klart när Pfizer lämnade ut de data som man ville hålla hemliga i 75 år, Jakob Forssmed.

WHO, som finansieras av vaccindustri, är en katastrof och envisas med att rekommendera vacciner, alltså en genterapi, som dödar. Du kan få Pfizers data, som jag har här, av mig om du vill ägna dem lite tid.

Prot. 2023/24:69
9 februari

Svar på
interpellationer

Hur kan man vara socialminister eller hälsominister och inte bekymra sig över att överdödligheten rusade rakt uppåt när vaccinationskampanjen började? Titta på statistiken, Jakob Forssmed! Gå in på World in Data! Den är uppmot 20 procent i flera länder med hög vaccinationsgrad; jag tror att Finland toppar på 40 procent. Dödligheten i ett land är normalt sett ganska stabil.

Jag utgår från att statsrådet känner till skillnaden mellan process 1 och process 2 för framtagandet av syntetiskt mRNA, där m:et står för modified RNA. Vi känner nu till att lipidnanopartiklarna penetrerar kroppens alla organ. Konsekvenserna av det känner vi också till. Du vet säkert att man i process 1 testade på en stor population, 40 000 personer. Men när detta skulle ut till världens alla länder och i miljarddoser körde man en annan process där man inte rensade upp dna-resterna med det här enzymet. Det är det som gör att vaccinerna i dag är kontaminerade till stor del.

Förutom cancerfallen har vi problem med att de kardiovaskulära sjukdomarna ökat snabbt. Trots denna katastrofala utveckling rycker statsrådet på axlarna.

Jakob Forssmed tillåter vaccination av små barn med ett vaccin som är helt otestat och som inte hjälper mot ett virus som har muterat vidare. Det är ganska groteskt. Statsrådet tycker att det är bra att barn får en spruta med genterapi där det finns stor risk att innehållet är kontaminerat. Vi har alla vetenskapliga studier som krävs för att kunna konstatera detta.

Det är ett vaccin som är allt annat än säkert och effektivt. Ändå ska en person som har varit anmäld till tribunalen i Haag för medhjälp till folkmord få fria händer att stänga ned en hel värld och utlysa pandemi för vilket litet nytt influensavirus som helst. Han jobbar för vaccinindustrin. Varför lyssnar vi på honom i stället för på vetenskapen? Vill vi göra fel?

Har statsrådet ens funderat på varför cancerfallen ökat dramatiskt även i yngre åldersgrupper? Har statsrådet studerat till exempel åldersgruppen 15–44 år? Säkert inte! Men det har ett antal prominenta cancerforskare och ett stort antal professorer gjort, bland annat doktor Angus Dalglish, som är den främsta i Storbritannien. Jag kan citera en av dem: Först såg jag blodpropparna. Sedan såg jag blodcancer, leukemi och lymfom. Nu ser jag det solida problemet cancer i en takt som jag aldrig sett. Patienter som varit stabila och cancerfria efter ett, två, fem eller tio år har nu fått tillbaka sin cancer. Den är tillbaka med besked, och den svarar inte på traditionella terapier.

Jag tror att vi blir allt fler som inser att det är så här. Om du hade kommit till mitt seminarium, statsrådet, hade du fått träffa många överläkare som arbetar kliniskt i dag och som ser det här i sin vardag.

Anf. 15 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill återigen påminna om att inte säga ”du” utan i stället säga ”statsrådet” eller ”ministern”, när vi nu har socialminister Jakob Forssmed från Kristdemokraterna här.

Anf. 16 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Det finns inga färdigförhandlade artiklar eller fördrag för regeringen att ta ställning till. Men vi deltar som sagt aktivt i den arbetsgrupp som alla länder har möjlighet att delta i och som arbetar med översynen och revideringen av det internationella hälsoreglementet, IHR.

Sverige ser inte något behov av stora förändringar, utan regelverket behöver moderniseras. Jag tycker att det är bra om vi kan göra det.

Det är också bra om vi kan förhandla om ett pandemifördrag så att vi inte hamnar i den typen av situation som vi gjorde när covid-19-pandemin slog stenhårt mot världen. Det fanns inte transparens, och många länder var inte tillräckligt förberedda för detta. Det försvårade för att kunna agera mot det som lamslog våra samhällen.

Den här debatten handlar inte specifikt om vacciner utan om IHR. Men vaccinerna räddar liv. Det är inte så att vetenskapen håller med Elsa Widding. Vetenskapen, den svenska vetenskapsakademien och forskarsamhället, har givit Nobelpriset till dem som uppfann mRNA-vaccinerna. De har sett vilka möjligheter det skapar när det gäller att stoppa sjukdom, agera mot sjukdom och död och rädda liv. Det gjorde att vi kunde öppna upp våra samhällen.

Många andra vacciner har också gett enorma hälsoeffekter i världen. Barnadödlighet har sjunkit drastiskt i många delar av världen, inte minst i vårt land. Infektioner skördar 7 miljoner liv varje år. Många liv skulle kunna räddas om vi runt om i världen bygger ut vaccinationsinsatserna mot de vanligaste infektionssjukdomarna. Det är fakta.

Verkningsfulla vaccin i världen är något av det vackraste vi har i världen. Detta följs upp noggrant av myndigheter genom noggranna studier och ett noggrant regelverk för hur det ska göras. Man väger nyttorna mot riskerna med vaccinet, som man alltid behöver göra. Man redovisar biverkningar och konsekvenser av vaccinerna öppet och transparent på myndigheternas hemsidor. Det är så vi arbetar med detta, vetenskapsbaserat och forskningsbaserat. Och vi ser att de har enormt stora och bra effekter för våra samhällen.

Vacciner är inte biverkningsfria. Men när vaccinerna är godkända har man tydligt vägt nyttor mot risker och kommit fram till att de räddar liv, vilket också gäller de senaste vaccinerna. Senast förra veckan kom en studie som visar hur vaccinerade gravida och deras barn påverkades positivt under pandemin. Det kommer alltså hela tiden studier som bekräftar detta.

Men min poäng är, återigen, att det inte finns färdigförhandlade artiklar. Jag har varit tydlig med Sveriges linje i de här förhandlingarna. Det handlar inte om att göra någonting som strider mot svensk författning, utan vi ska på precis samma sätt som när det gäller andra internationella konventioner se till att få ett så bra och ändamålsenligt regelverk som möjligt utan att göra våld på svenska intressen.

Sverige har dessutom alltid, när som helst, möjligheten att lämna den här typen av överenskommelser och avtal. Det ingår också i detta. Vi i Sverige bestämmer förstås själva över vår egen framtid.

Jag har en fråga till Elsa Widding. Sverige har sedan många år tillbaka implementerat det internationella hälsoreglementet i sin lagstiftning. Är det fel?

Anf. 17 ELSA WIDDING (-):

Fru talman! Det är inte fel att implementera IHR. Men då är det självklart viktigt att se på hur IHR ser ut. Det är det frågan handlar om.

När det gäller Nobelpriset kan vi bara konstatera att man uppenbarligen har fångats in, precis som så många andra institutioner. Obama fick freds-

Prot. 2023/24:69
9 februari

Svar på
interpellationer

priset. Någon fick också priset för lobotomi. Listan kan göras ganska lång. Det är en katastrof i sig.

Jag vill ändå poängtera att den föreslagna utformningen av IHR och WHO:s befogenheter, om det godtas av demokratiska stater, skulle vara det värsta av den indirekta demokratins missfoster som skapats internationellt. Omröstningen i maj 2022 gick inte rätt till. Enligt artikel 55 måste förslagen som sagt synliggöras för medlemsstaterna fyra månader före omröstning. Så har inte skett. Frågan är om det ens var en omröstning. I ett brev till WHO har tolv ledamöter från Europaparlamentet lyft upp just den frågan. Det finns även inspelningar från mötet att titta på.

Att frågan skulle ha beretts i regeringen låter märkligt, eftersom den förkortade ratificeringstiden var något man kom på ganska plötsligt. Det kanske kan bli något för KU att reda ut på vilka grunder regeringen har fattat det beslutet.

Att inte stoppa detta anser jag är en kriminell handling. Titta på hur det gick för hälsoministern i Italien, som nu utreds för mord. Det sker även för chefen för läkemedelsverket i Italien. Har du, Jakob Forssmed, funderat på när det blir din tur? När kommer du att utredas för mord – statsrådet?

Working Group IHR konspirerar nu öppet och skamlöst om att ignorera rättsstatsprincipen och att bryta mot artikel 55 igen. Working Group IHR har genomfört ytterligare möten den 5–9 februari 2024, som precis har varit. Även i april kommer man att fortsätta sina hemliga förhandlingar – efter tidsfristen den 27 januari 2024.

Ett par djupt skadliga ändringar i regelsystemet avses att införas, och hoppet är nu att ländernas krav på ändringar kommer att eliminera svagheterna. Men det är inte speciellt troligt, givet den totala ignorans som vår egen regering visar.

Anf. 18 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill återigen påminna ledamoten om att inte använda förolämpande omdömen och uttryck och att socialministern tilltalas som ”socialministern” eller ”statsrådet”, inte med ”du”.

Anf. 19 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag vet inte om jag på något sätt anklagades för mord ...

(ELSA WIDDING (-): Nej.)

Bra! Skönt! Då är det utrett.

Mitt uppdrag handlar om Sveriges och svenskars liv och hälsa, men även medborgares liv och hälsa ute i världen. Det är vad som vägleder mig i mitt arbete. Det är också så som jag har kommit till slutsatsen, precis som i stort sett hela församlingen har kommit till slutsatsen, att vi behöver internationellt samarbete för att kunna motverka pandemier och internationella hälsohot. De känner inte de nationsgränser som vi har satt upp, utan hoten rör sig över nationsgränserna. Då behöver vi samarbeta, vara transparenta och redovisa när utbrott sker av olika smittsamma sjukdomar så att vi kan agera på bästa sätt tillsammans. Det är vad ett pandemifördrag och en mer uppdaterad version av IHR syftar till, som är mer moderna och där vi drar nytta av lärdomarna från pandemin.

Detta arbete är viktigt för att vi ska kunna möta de hälsohot som jag vet kommer att komma även i framtiden. Det kommer att komma nya pandemier. Det råder en mycket allvarlig situation med antibiotikaresistens, som vi behöver möta på ett långt bättre sätt än i dag så att vi i framtiden kan säkra våra medborgares liv och hälsa på ett bra sätt.

Detta vägleder mig och regeringen i vårt arbete. Vi har förstås inga ambitioner, och kommer inte att gå med på, att införa den typen av förändringar i fördragen och konventionerna som skulle innebära att Sverige ger upp sitt självbestämmande eller sina möjligheter att på ett bra sätt hantera pandemier och andra hälsohot. Men vi behöver ett ökat samarbete i frågorna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2023/24:397 om verksamhetsbidrag för Bygdegårdarnas Riksförbund

Anf. 20 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Mikael Larsson har frågat mig om jag anser att ett landsbygdspolitiskt motiverat verksamhetsbidrag till Bygdegårdarnas Riksförbund är viktigt samt om jag kommer att driva frågan om ett landsbygdspolitiskt motiverat verksamhetsbidrag till Bygdegårdarnas Riksförbund.

Jag instämmer med Mikael Larsson i hans beskrivning av hur viktigt det är med ett starkt civilsamhälle. Det civila samhällets aktörer bidrar alla på olika sätt med viktiga inspel, kunskaper och insatser för en hållbar nationell, regional och lokal utveckling. Det är viktigt såväl i fredstid som i tider av kris.

Det civila samhället utgör både en omistlig förutsättning för ett levande samhällsliv och ett uttryck för ett öppet demokratiskt samhälle som är större än staten. I det civila samhället ryms såväl stora organisationer som små gemenskaper människor emellan. I civilsamhällets gemenskaper och mänskliga möten kan förståelse och respekt växa mellan människor, något som kan bidra till att motverka hat och polarisering och till att bryta utanförskap och ofrivillig ensamhet. Det civila samhället verkar också som demokratiskola och röstbärare samt bedriver samhällsnyttig verksamhet inom olika sektorer i hela landet.

Det här är en grundläggande inställning som jag har med mig in i arbetet med en samlad översyn av landsbygdspolitiken som nu har inletts på Landsbygds- och infrastrukturdepartementet. Målet är att lämna en landsbygdspolitisk proposition våren 2026 samt att höja medvetenheten om förhållanden i olika typer av landsbygder.

När det gäller verksamhetsbidrag till enskilda organisationer såsom Bygdegårdarnas Riksförbund är regeringens utgångspunkt att statsbidrag till civilsamhällets organisationer normalt bör hanteras av en statlig myndighet.

Anf. 21 MIKAEL LARSSON (C):

Fru talman! Jag vill inledningsvis tacka statsrådet Kullgren för svaret på min interpellation. Jag hoppas att denna stund med interpellationen kan

bli en bra debatt, ett bra samtal, och lyfta fram de frågor jag tar upp i interpellationen och som statsrådet svarar på.

Jag vill börja med frågan om bygdegårdar. Inom ramen för Bygdegårdarnas Riksförbund, alltså det förbund som ansluter bygdegårdar i Sverige, finns 1 469 öppna platser för kultur, fester och, som statsrådet tog upp, demokratifrämjande åtgärder – otroligt viktigt. 240 000 medlemmar spridda över hela landet innebär en fantastiskt stor folkrörelse. Mängder med aktiva medlemmar utgör bygdegårdsrörelsen – spridd över hela vårt land från norr till söder.

Jag vill med den här interpellationen lyfta fram förståelsen för bygdegårdar, och jag hoppas att statsrådet har mycket kunskap om bygdegårdar. Det är viktigt att de lyfts fram på ett bredare och större plan.

Jag är glad att statsrådet i sitt svar nämnde polarisering och hat som något vi måste motverka, och där är bygdegårdarna runt om i Sverige platsen för att motverka polarisering och hat. För att klara uppdraget att vara en öppen demokratifrämjande rörelse i den svåra tid vi lever i behövs faktiskt pengar. Bygdegårdarna runt om i landet får stöd från kommuner och på vissa håll även från regioner, för att hålla lokalerna i bra skick och för att utföra olika kulturfrämjande åtgärder. Självklart har bygdegårdarna också mycket egen verksamhet runt om i landet, alltifrån kaffestugor och gymnastik till öppna möten. De har också samlingslokaler som kan hyras ut till mängder av olika aktiviteter, som jag sa inledningsvis.

För att kunna utveckla sin verksamhet på lokal nivå och på nationell nivå är det viktigt att klara av uppdraget så att man kan visa på den kraft som finns inom bygdegårdarnas verksamhet. Bygdegårdarna är en stark landsbygdsaktör, och de har funnits på vår svenska landsbygd i över hundra år.

Precis som statsrådet sa i sitt svar delar Boverket och Kulturrådet ut pengar till Bygdegårdarnas Riksförbund, dels i form av ett verksamhetsstöd, dels för kulturfrämjande åtgärder och dels för att vara ett stöd för lokala bygdegårdar runt om i landet. Det kan vara för att ge hjälp med ombyggnationer. Jag vet att Boverket och Kulturrådet ligger på andra statsråd än statsrådet Kullgren, så vi ska inte gå in på de frågorna här, men ett visst stöd ges helt riktigt därifrån.

Eftersom riksförbundet är en så pass stor landsbygdsaktör som tar ett oerhört stort ansvar för att utveckla Sveriges landsbygder – det ser olika ut från norr till söder, från öst till väst – undrar jag om statsrådet anser att ett mer landsbygdsmotiverat inriktat verksamhetsstöd för Bygdegårdarnas Riksförbund är viktigt.

Anf. 22 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag tackar för uppföljande frågor.

Jag kommer inte från en tradition där man från barnsben är i en bygdegård. Jag växte upp lite för nära en tätort för att det skulle vara kulturen. Men genom vänner har jag av olika anledningar haft möjlighet att vistas ganska mycket i olika bygdegårdar. Det är framför allt en som ligger mig varmt om hjärtat, och jag kan säga att jag älskar bygdegårdar. Jag har varit på väldigt roliga kalas i bygdegårdar med människor som jag kanske inte hade träffat förut.

Bygdegården blir någonstans hjärtat i hjärtlandet. Det pulserar. Det händer saker. Man får dit aktiviteter. Den knyter samman människor på landsbygden, som är i stort behov av mellanmänsklig gemenskap på ett annat sätt än man är i den stora tätorten.

Med det sagt tror jag att många människor i vårt land skulle må bra av den typen av gemenskap och den stolthet som det innebär att ha ett aktivt kulturliv, en attraktiv mötesplats som är tillgänglig för de allra flesta och en samlingslokal både för festligheter vid glädje och vid sorg.

Det här är något oerhört viktigt, och jag är stolt över all den ideella tid som läggs på det här – det engagemang som finns när det ska byggas en ny grillstuga någonstans, när det ska målas om när golvet börjar bli lite slitet eller när taket börjar läcka.

Som jag nämnde gör vi på Landsbygds- och infrastrukturdepartementet nu ett omtag och jobbar för att få fram en landsbygdspolitisk proposition. Det tar ju lite tid om man ska göra det samlat.

Det betyder inte att det inte kommer att hända saker under tiden. Vi lyfter på de flesta stenar som finns under den landsbygdspolitiska agendan, så jag kan varken bekräfta eller utesluta att det här kommer att vara en sådan del. Men jag vill ändå förmedla att jag ser det fantastiska arbete som sker runt om i våra landsbygder och att bygdegårdarna är viktiga.

Därför ser vi också positivt på stöd till civilsamhället. Staten delar årligen ut 24 miljarder kronor i statsbidrag till civilsamhällets organisationer. Precis som ledamoten nämnde är Bygdegårdarnas Riksförbund en av de organisationerna, och det har redan i dag ett statligt stöd via Boverket och Statens kulturråd.

Anf. 23 MIKAEL LARSSON (C):

Fru talman! Återigen tack, statsrådet Kullgren, för svaret!

Det är precis så som statsrådet är inne på kopplat till bygdegårdar. Jag vill börja inom landsbygdsministerns område med just landsbygden. Vad vore Sverige utan vår fina landsbygd?

Var är det då man träffas på landsbygden? Jo, det är i bygdegården. Jag kan tänka mig att statsrådet möter mängder av LRF-avdelningar, Lantmännen och hushållningssällningen runt om i landet, och var är det då man träffas? Jo, det är i bygdegården. Bygdegårdarna samlar verkligen Sverige och de landsbygdsorganisationer som finns.

Som statsrådet nämnde jobbar man med landsbygdspolitiken och en landsbygdspolitisk proposition och inriktning. Jag tycker att det låter intressant och att det är bra att man lyfter fram de här frågorna så att vi verkligen får till något väldigt bra av detta.

Det är det jag verkligen känner i det här när vi pratar om ordet landsbygd. Vad är det vi väger in i ordet landsbygd? Det kan vara olika för vilken person vi än pratar om, och det är väl det som är det fina att komma ihåg – att landsbygd är så ofantligt mycket.

Bygdegårdarna samlar verkligen Sverige. Jag sitter själv i försvarsutskottet och i Försvarsberedningen, och vi lämnade strax före jul en rapport om kraftsamling där ordet bygdegårdar för första gången i beredningens historia nämns som en viktig del. I händelse av kris och höjd beredskap är det viktigt att kunna vara i en bygdegård, där man kanske redan är, och ha värmestuga och samlas om det händer stora, hemska saker. Bygdegårdarna

kommer att fylla en viktig funktion – och det säger också statsrådet i sitt svar – i händelse av kris eller krig.

Arbetet med landsbygdspropositionen hoppas jag kan bli någon form av inriktning där man talar om vad man vill med Sverige och våra landsbygder och de civilsamhällesorganisationer och företag som finns på landsbygden. Men det man också måste komma ihåg att tala om är hur man ska satsa pengar.

För bygdegårdarnas del delas vissa pengar ut av både Boverket och Kulturrådet, men det skulle vara intressant att titta på hur man kan få till att medel går via Landsbygds- och infrastrukturdepartementet till just bygdegårdar för att kunna stärka verksamheten runt om i landet.

Det för mig till min fråga i det här. När man ska ta fram någonting måste man verkligen veta hur saker och ting hänger ihop och hur saker och ting fungerar, alltså lära av vad som händer ute i myllan, på gräsrotsnivån. Det blir väl min nästa fråga till statsrådet Kullgren när det gäller arbetet med den här propositionen. Jag skulle vilja fråga statsrådet om han är beredd att i möte och dialog med Bygdegårdarnas Riksförbund göra inspel i fråga om hur utvecklingen av landsbygden och samlingslokaler på landsbygden skulle kunna ske så att det verkligen kommer in i den här landsbygdspropositionen.

Anf. 24 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag uppfattar att regeringen och Mikael Larsson i grund och botten är ganska eniga. Vi ser positivt på civilsamhället, och vi ser positivt på bygdegårdarna. Vi vill båda ha ett starkt civilsamhälle både i stan och på landsbygden.

Jag tror att jag har beskrivit mycket av det positiva som bygdegårdarna bidrar till. Som sagt får de stöd från statligt håll, och de får stöd från annat håll. Det finns ett stort ideellt engagemang.

Jag tror dock att vi också behöver hålla oss till en del huvudprinciper för bidrag till det civila samhället. Det finns ju en proposition, *En politik för det civila samhället*. Det bör regleras genom förordningar, vilket gör det möjligt för fler organisationer att söka bidrag på olika villkor utifrån hur de bidrar till samhället.

Ledamoten är också ledamot i Försvarsberedningen. Den senaste tidens säkerhetspolitiska läge har satt fokus på beredskapsperspektivet, hur man ser på olika institutioner i samhället och på olika företeelser, allt från bygdegårdar till livsmedelsproduktion, och hur vi ska öka resiliensen och motståndskraften i vårt samhälle. Det är ständigt föränderlig materia vilka som gör samhällsnyttiga insatser, vilka som oavsett vad kommer att vara viktiga och behöver pekats ut som sådana aktörer och vilka som kan få nya och tillkommande uppdrag i händelse av kris eller ytterst krig. Det är en fortsättande diskussion där jag inte kan utesluta eller garantera någonting.

Arbetet med propositionen ligger som sagt långt fram, men det beror på att vi vill försöka samla ihop mycket av det som vi gör och lägga en inriktning framåt för landsbygdspolitiken. Det får inte misstas för att inget annat beslut kommer att fattas under tiden. Det tror jag inte heller att ledamoten tror. Men att vi har det här arbetet gör också att vi kan samla upp detta ur ett betydligt bredare perspektiv.

Man ska komma ihåg att landsbygder ser olika ut. Landsbygdspolitik är inte bara för landsbygdsministern heller, utan den skär rakt genom alla politikområden. Då behöver vi ha ett brett anslag när vi pratar om hur vi gör på bästa sätt från statligt håll. Staten kan som ledamoten vet inte göra allt, men vi kan peka ut riktning och ge stöd i vissa saker.

Alla delar behövs, allt från skolan till vården till kommersiell service och olika aktörer i samhället, för att vi ska ha livskraftiga och levande landsbygder. Där är bygdegårdarna en omistlig del.

Anf. 25 MIKAEL LARSSON (C):

Fru talman! Återigen: Tack, statsrådet Kullgren, för svaret! Jag ville med denna debatt eller detta samtal sätta ljuset på frågan om bygdegårdar som viktiga landsbygdsutvecklingsaktörer. Jag är glad över det sista statsrådet nämnde: att landsbygd verkligen måste vara en fråga som ligger på många statsråd och departement. Jag är också glad att man tittar på hur statliga stöd och bidrag ska utformas så att de ligger på olika ställen men också har en långsiktighet. Detta tycker jag är oerhört viktigt för att man ska kunna bedriva en så bra verksamhet som möjligt.

Jag hoppas verkligen att statsrådet tar med sig bygdegårdarna i tanken och ordet när landsbygdspropositionen som han nu jobbar med ska bli verklighet. Jag hoppas att man via detta ska kunna rikta mer pengar till civilsamhällets aktörer på landsbygden, där bygdegårdarna ingår.

Jag har varit och är djupt engagerad i bygdegårdsrörelsen – från den där hemma upp till vårt förbund. Jag skulle avslutningsvis vilja berätta att mitt bästa bygdegårdsminne är min 30-årsfest som jag hade i bygdegården hemma. Jag vill, fru talman, som en sista fråga till statsrådet, som var inne på att han många gånger varit i en bygdegård, be honom själv tala om vilket hans bästa minne från en bygdegård är – just för att få upp bygdegårdarna på agendan.

Jag vill tacka för alla svar, och jag hoppas att vi kan ha ett konstruktivt samtal och en diskussion, för bygdegårdarna och Sveriges landsbygder framåt.

Anf. 26 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag kanske får censurera en del. Som jag nämnde är jag inte uppväxt i bygdegårdar och har det inte i mig från barnsben. Men Fageråsens bygdegård ligger mig varmt om hjärtat. Ett av de roligaste minnen jag har därifrån är faktiskt en hårdrocksfest, arrangerad av bland andra en kollega till dig och mig, den tidigare aktiva centerpartisten Henrik Lander, som bor där i krokarna. Det var ett mycket roligt kalas och en tradition som jag hoppas att de tar upp igen. Det har också såklart skett ett otal möten. Bygdegården är samlingsplatsen för jaktlag, där man har sina jaktstämmer. Och en hel del underhållning har förekommit. Men detta är ett av mina bästa minnen därifrån.

Avslutningsvis: Regeringen har ett samlat fokus: Villkoren för att leva, bo och verka i hela landet ska stärkas. Oavsett om du bor ute i landet eller i den stora staden ska du kunna skapa dig ett gott liv.

Därmed vill jag tacka för ett intressant samtal om de viktiga bygdegårdarna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2023/24:395 om skyddsombudens koppling till de fackliga organisationerna

Anf. 27 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Teresa Carvalho har frågat mig om jag och regeringen avser att ändra den nu gällande ordningen för hur lokala skyddsombud som huvudregel utses.

Jag vill börja med att tacka Teresa Carvalho för engagemanget i frågan. Jag är övertygad om att vi båda delar uppfattningen att skyddsombuden spelar en mycket viktig roll för ett välfungerande arbetsmiljöarbete för trygga och säkra arbetsplatser.

Regeringen gav den 14 september 2023 Arbetsmiljöverket i uppdrag att lämna förslag som kan leda till att fler arbetstagare vill engagera sig i rollen som skyddsombud. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2024.

Bakgrunden till uppdraget är den oroväckande utveckling som innebär att allt fler arbetstagare arbetar på arbetsplatser som saknar skyddsombud. Ett viktigt led i ett välfungerande lokalt arbetsmiljöarbete är därför att fler tar steget till att engagera sig som skyddsombud och att fler vill stanna längre i rollen som skyddsombud.

Det finns i dag för många arbetsplatser som saknar skyddsombud. Därmed följer också att det finns för många arbetsplatser där risken är stor att det finns brister i det viktiga arbetet med att identifiera risker för arbetsrelaterad ohälsa, dödsolyckor och andra allvarliga olyckor.

Av det fullständiga uppdraget, som finns att läsa på regeringens hemsida, framgår att det inte ingår i uppdraget att lämna förslag på författningsändringar. Uppdraget innebär alltså ingen förändring av arbetstagarorganisationernas rätt att med stöd av arbetsmiljölagen utse skyddsombud. Uppdraget innebär inte heller någon förskjutning som innebär att skyddsombud ska kunna utses av arbetsgivaren.

Enligt arbetsmiljölagen (1977:1166) utses skyddsombud i princip alltid av den lokala arbetstagarorganisationen, som är eller brukar vara bunden av kollektivavtal i förhållande till arbetsgivaren. Men det framgår också uttryckligen av arbetsmiljölagen att skyddsombud i vissa fall kan utses direkt av arbetstagarna. Det finns inte något lagkrav på att ett skyddsombud ska vara medlem i en arbetstagarorganisation.

Enligt uppdraget ska Arbetsmiljöverket under genomförandet föra dialog med arbetsmarknadens parter och andra samhällsaktörer som myndigheten bedömer relevanta. Jag ser fram emot att ta del av resultatet av detta arbete och Arbetsmiljöverkets redovisning av uppdraget.

Anf. 28 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret. Bakgrunden till min fråga är att regeringen har gett Arbetsmiljöverket i uppdrag att lämna förslag på åtgärder för att fler ska vilja engagera sig i rollen som skyddsombud. Det låter ju bra. Skyddsombuden är livsviktiga; de räddar bokstavligen talat liv. Vi delar såklart uppfattningen att det behövs fler som är villiga att engagera sig i arbetsmiljön på arbetsplatsen och att åta sig rollen som skyddsombud.

Men i detta uppdrag till Arbetsmiljöverket är det en formulering som har fått många att reagera. Det är verkligen inte bara jag och Socialdemo-

kraterna som har reagerat utan också de fackliga centralorganisationerna, som sammantaget företräder 3 ½ miljon löntagare, och därtill några av landets mer välmeriterade arbetsmiljöexperter. Det handlar om denna formulering: ”Regeringen anser att åtgärder behöver vidtas för att fler arbetstagarer än i dag ska vilja engagera sig som skyddsombud, oavsett om skyddsombuden respektive arbetstagarerna har en facklig tillhörighet eller inte.”

Man får väl säga att det är på goda grunder som många av oss har tolkat detta som att regeringen nu öppnar för att särkoppla skyddsombuden från facken, inte minst mot bakgrund av att Liberalerna men även de övriga Tidöpartierna tidigare har drivit just denna fråga. Liberalerna skrev exempelvis så här i sin motion till riksdagen strax före valet: ”De regionala skyddsombuden bör ersättas av en ny och mer ändamålsenligt utformad funktion. Huvudregeln för de lokala skyddsombuden bör inte längre vara att de ska tillsättas av de lokala arbetstagarorganisationerna.”

Det råder ingen som helst tvekan om att Liberalerna hittills har drivit frågan om att frikoppla skyddsombuden från facken. Detta skulle innebära att vi får fler oorganiserade skyddsombud, och det är allvarligt. Oorganiserade skyddsombud innebär nämligen vingklippta, ensamma och svagare skyddsombud. Och svagare skyddsombud skulle leda till farligare arbetsplatser. Skyddsombuden kan exempelvis inte driva rättsliga tvister på egen hand eller ens förväntas kunna sätta hårt mot hårt när chefen inte gör det som krävs för en god arbetsmiljö. Det är inte för inte som många redan är rädda för repressalier när brister påtalas för arbetsgivaren.

Beroendeställningen blir naturligtvis ännu mer påtaglig om man har en otrygg anställning. Det är alltså såklart ingen slump att det i fackförbund i branscher med många otrygga anställningar också finns färre skyddsombud.

Därför är också de regionala skyddsombuden otroligt viktiga, för de har tillgång till fler arbetsplatser där det inte finns någon skyddskommitté. Det var också därför som vi socialdemokrater i regeringsställning lade fram ett lagförslag om att de regionala skyddsombuden skulle få tillträde till ännu fler arbetsplatser, men det röstade ju högermajoriteten i riksdagen som bekant nej till.

Jag noterar att ministern säger att det inte ingår i Arbetsmiljöverkets uppdrag att föreslå författningsändringar, men det utesluter ju inte heller detsamma. Därför vill jag egentligen veta två saker: Har Liberalerna ändrat uppfattning i den här frågan? Och kan Paulina Brandberg lova att inte göra något som resulterar i en ändring av fackens företrädesrätt att utse lokala skyddsombud?

Anf. 29 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Till att börja med vill jag förtydliga att jag står här i rollen som statsråd och talar för den politik som regeringen driver. Den här interpellationen rör ett regeringsbeslut som regeringen fattade i september. Det är också en fråga som vi har diskuterat här i kammaren. Jag svarade på en interpellation från Ciczie Weidby om precis samma ämne i oktober förra året, och jag har också haft diskussioner med Teresa Carvalho om exakt samma fråga när vi hade en särskild debatt här i riksdagen om dödsolyckorna, men jag förtydligar gärna igen vad det uppdrag som regeringen har gett gäller.

Den här regeringen ser det nämligen som otroligt oroväckande att det blir fler och fler arbetsplatser som står utan lokala skyddsombud. Vi tycker att de lokala skyddsombuden har en viktig roll i det dagliga arbetsmiljöarbetet ute på våra arbetsplatser. Regeringen har därför sett det som nödvändigt att vidta åtgärder för att fler ska vilja engagera sig som skyddsombud.

Som Teresa Carvalho mycket väl känner till har vi i dag en ordning där vi har två sätt som skyddsombud kan förordnas på. Det finns icke-fackliga skyddsombud och det finns fackliga skyddsombud. Regeringen har inte velat göra några begränsningar i uppdraget, utan vi tycker att det är viktigt att se hur vi över huvud taget kan få fler skyddsombud. Det är mot denna bakgrund som vi har gett uppdraget. Vi har uttryckligen skrivit att det inte ska vara några begränsningar, utan det ska avse både de fackliga och de icke-fackliga skyddsombuden.

Jag som statsråd och regeringen är såklart medvetna om att det är olika regelverk för de fackliga och de icke-fackliga skyddsombuden. De skyddas av olika lagar – de fackliga skyddsombuden skyddas av förtroendemannalagen medan de icke-fackliga har sitt skydd i arbetsmiljölagen, som ger ett svagare skydd. Det är helt korrekt.

Vi tycker dock att den här situationen är akut, och frågan om arbetsplatsolyckor och säkerhet på arbetsplatser har också blivit ännu mer aktuell sedan det här uppdraget gavs. Jag vill därför förtydliga vad uppdraget innebär. Vi har inte gett i uppdrag att ändra i någon gällande författning, utan det är ett uppdrag som enbart syftar till att se hur vi kan få fler skyddsombud på våra arbetsplatser.

Jag kan bolla tillbaka frågan till Teresa Carvalho. Driver Socialdemokraterna frågan om att ändra i nuvarande författningar och ta bort de icke-fackliga skyddsombuden? Vilka konsekvenser ser man att detta skulle få, med tanke på att vi då skulle få ännu färre lokala skyddsombud på våra arbetsplatser?

Anf. 30 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Ministern ska få en chans till. Kan ministern lova att inte göra något som resulterar i en ändring av fackens företrädesrätt att utse lokala skyddsombud – ja eller nej?

Anf. 31 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Regeringen har ingen politik där vi på något sätt försöker slå in en kil mellan facken och de lokala skyddsombuden.

Anf. 32 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Jag anar här att ministern försöker avfärda vår oro för att det regeringen gör med det här uppdraget är just att sära skyddsombudet från facken. Men om det nu inte finns någon sådan oro därför att det inte uttryckligen är detta som uppdraget innebär borde det heller inte vara något problem för ministern att lova att man inte kommer att göra något som resulterar i en ändring av den nu gällande ordningen, där facken har företrädesrätt att utse de lokala skyddsombuden.

Vi har inga som helst förslag till förändringar på det här området. Men vi socialdemokrater, liksom de tre fackliga centralorganisationerna, som sammantaget företräder 3 ½ miljon löntagare, befarar att det är just detta som uppdraget syftar till, i enlighet med vad såväl Liberalerna som Sve-

rigedemokraterna och andra Tidöpartier tydligt har drivit i den här kam-
maren, alltså att man vill frikoppla skyddsombuden från facken.

Ministern ska få en sista chans. Kan Paulina Brandberg lova att inte
göra något som kommer resultera i att man ändrar fackens företrädesrätt
att utse lokala skyddsombud? Det är en ganska enkel fråga: ja eller nej,
Paulina Brandberg?

Anf. 33 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag blir lite perplex. Man kan ju läsa innantill vad reger-
ingen har gett för uppdrag, och det står uttryckligen att det ska ske inom
ramen för gällande författning. Ändå påstås i debatten att detta inte kan
tolkas på något annat sätt än som att vi egentligen menar något helt annat
än vad som står i regeringsbeslutet.

Jag skulle vilja påminna Teresa Carvalho om att det är vi i regeringen
som innehar regeringsmakten. Om vi hade velat besluta något annat än det
som står i beslutet hade vi förstås skrivit det. Vi har ju makten att göra det.
Men nu har vi alltså inte gjort det.

Om man vill veta vad regeringen har för avsikt med sitt beslut räcker
det att läsa innantill. Det är det som står i beslutet som är regeringens po-
litik och det som regeringen har gett i uppdrag till Arbetsmiljöverket. Jag
ser som sagt fram emot att ta emot resultatet av det här arbetet från Arbets-
miljöverket den 30 april i år.

Därmed tackar jag för dagens debatt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2023/24:392 om åtgärder för att minska dödsfall i arbetslivet

Anf. 34 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Teresa Carvalho har frågat mig om jag och regeringen
kommer att ställa oss bakom förslaget om en kriskommission för bygg-
branschen och vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att
minska dödsfallen i arbetslivet.

Jag vill börja med att tacka Teresa Carvalho för engagemanget i dessa
viktiga frågor, ett engagemang som jag och den övriga regeringen fullt ut
delar. Det är viktigt att vi, över partigränserna, har en samsyn i grunden i
dessa allvarliga frågor, och det är en förutsättning för att kunna ställa tyd-
liga krav på alla aktörer i arbetslivet.

Varje dödsolycka är en tragedi för de inblandade och oacceptabel för
ett modernt arbetsliv. Ingen ska behöva dö på eller av jobbet. År 2023 in-
nebar, med totalt 65 döda på våra arbetsplatser, ett mycket tungt och sorg-
ligt facit, och en omskakande påminnelse till alla aktörer.

Det förtjänar att upprepas att det är arbetsgivaren som har arbetsmiljö-
ansvaret enligt arbetsmiljölagstiftningen. Vid Arbetsmiljöverkets inspek-
tioner av dödsolyckor kan det ofta konstateras att det har funnits brister i
det systematiska arbetsmiljöarbetet, att det inte har gjorts ordentliga risk-
bedömningar för det arbetsmoment som skulle utföras eller att säkerhets-
åtgärder inte har vidtagits eller har varit bristfälliga.

Arbetsgivare måste förebygga både dödsolyckor och de arbetsmiljörisiker som leder till ohälsa på längre sikt. I detta arbete är det mycket viktigt med kunskap om arbetsmiljö och om var riskerna finns samt hur dessa kan förebyggas.

Regeringen har vidtagit ett antal åtgärder för att minska antalet dödsolyckor i arbetslivet.

Här kan nämnas att regeringen har bett Arbetsmiljöverket att återrapportera vilka åtgärder de har vidtagit för att öka antalet fysiska oanmälda inspektioner, för att öka möjligheten att upptäcka arbetsgivare som har brister. Jag kan tillägga att Myndigheten för arbetsmiljökunskap i mars månad ska leverera en utvärdering av användningen av sanktionsavgifter till regeringen. Jag ser fram emot att ta del av den utvärderingen.

När det gäller den specifika frågan om vad Teresa Carvalho betecknar som en kriskommission för byggbranschen menar jag att styrkan i arbetsmiljöarbetet är att först och främst lyssna på dem som besitter en bred och omfattande kunskap om hur arbetsmiljöfrågor hanteras i praktiken och nära verksamheterna. Jag har därför kallat till mig representanter för arbetsmarknadens parter i de berörda branscherna för att lyssna in vad de ser som viktigt att göra, på såväl kort som lång sikt, för att vända den här utvecklingen.

Anf. 35 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! År 2023 blev ett nattsvart år när det gäller dödsfall i arbetslivet. Varje dödsfall är givetvis en stor tragedi. Detta elände måste få ett slut. Det innebär att arbetsmiljöpolitiken måste vässas och uppvärderas, och det är bråttom. Ingen ska behöva dö på eller av jobbet.

Att det skedde många dödsolyckor, fler än på väldigt länge, förra året är givetvis inte regeringens fel. Jag vill vara mycket tydlig med det. Men med det sagt måste jag också konstatera att det finns ett politiskt ansvar här, och det yttersta politiska ansvaret bär givetvis sittande regering. Jag säger alltså inte att det är regeringens fel att människor dör på jobbet, men jag säger att regeringen måste vidta åtgärder för att vända utvecklingen, särskilt nu när kurvorna pekar åt fel håll.

Jag kan tyvärr konstatera att regeringen trots de ökade dödsfallen har varit förbluffande passiv, vilket i och för sig inte är förvånande. Man kan titta bakåt i historien och se hur det brukar bli när högern styr.

Förra gången vi hade en borgerlig arbetsmarknadsminister slaktades arbetsmiljöpolitiken. Det gjordes massiva neddragningar på exempelvis Arbetsmiljöverket. Efter alliansregeringens nedskärningar växlade vi socialdemokrater stegvis upp resurserna. Vi antog en nationell arbetsmiljöstrategi som innehöll en nollvision mot dödsolyckor, som högerpartierna först röstade nej till. Vi inrättade Myndigheten för arbetsmiljökunskap, och vi inledde en tung offensiv mot fusk och brott i arbetslivet. Vi gick också fram med ett lagförslag om att ge de regionala skyddsombuden tillträde till fler arbetsplatser, vilket högerpartierna tyvärr nyttjade sin majoritet i riksdagen för att rösta ned.

Trots allt det som vi socialdemokrater gjorde finns det bevisligen mycket kvar att göra. Detta är ett ansvar som nu vilar främst på Paulina Brandberg och Sverigedemokraterna, som också sitter i Rosenbad. Men det är uppenbart att denna regering är tagen på sängen av dödsolyckorna.

I svaret på min ena fråga om vad regeringen gör för att motverka dödsolyckorna får vi höra att regeringen har gjort två saker. Man har gett Arbetsmiljöverket i uppdrag att öka antalet oanmälda inspektioner, och man har kallat till sig parterna för att lyssna in vad de har för idéer.

Att lyssna är såklart jättebra, men det är så dags nu. Att lyssna kommer heller inte att hjälpa; det måste man inse. Nu handlar det om att vi måste gå från att lyssna och analysera till att vidta konkreta åtgärder. Hade ministern lyssnat hade hon hört att exempelvis Svenska Byggnadsarbetareförbundet kräver att regeringen tillsätter en kriskommission för att det ska hända något *nu* mot dödsolyckorna, i enlighet med vad vi socialdemokrater också har föreslagit.

Det är givetvis jättebra att det blir fler oanmälda inspektioner, men det blir tandlöst när regeringen inte skjuter till de resurser som behövs.

Tyvär kan jag konstatera att Arbetsmiljöverket var tvungna att avbryta nödvändiga rekryteringar av fler inspektörer förra året på grund av just bristande resurser. I stället för att växla upp säger regeringen egentligen till myndigheten att den nu får omprioritera, vilket mycket väl kan komma att innebära att andra planerade inspektioner som är mer verkningfulla för att komma åt brister i kvinnodominerade branscher med hög stressproblematik får stryka på foten.

Svaret på min andra fråga, om regeringen kommer att ställa sig bakom vårt förslag om att inrätta en kriskommission mot döden i byggbranschen, tolkar jag som ett klart och tydligt nej. Om det inte blir en kriskommission undrar jag: Vad tänker Paulina Brandberg göra mer än att lyssna?

Anf. 36 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Även detta är en fråga som vi har diskuterat tidigare i kamraren. Men det är absolut en viktig fråga, så jag fortsätter gärna att diskutera den.

När det gäller arbetet med att minska dödsfallen på våra svenska arbetsplatser måste vi se vad denna fruktansvärda utveckling beror på. Det är någonstans där kärnan ligger.

Vi ser att vi har utmaningar. Det handlar bland annat om att vi måste göra det lättare att göra rätt. De flesta arbetsgivare på svensk arbetsmarknad vill göra rätt. De vill ha en bra och god arbetsmiljö för sina anställda. Vi måste se hur vi på olika sätt kan underlätta det arbetet för dem. Det gör vi bland annat genom det uppdrag som vi har gett om hur vi kan få fler lokala skyddsombud, som vi pratade om i förra debatten.

Vi måste dock också se att det finns arbetsgivare som inte vill göra rätt, som medvetet fuskar och begår brott. De gör avsteg från säkerhetsarbetet på ett medvetet sätt på bekostnad av arbetstagarnas liv och hälsa.

Om vi analyserar varför det ser ut som det gör just nu kan vi se att vi har en ansträngd ekonomi. Vi har en byggbransch i kris. Det är inte svårt att föreställa sig att det påverkar dödstaten att vi helt plötsligt får en tuffare situation för våra byggbolag. Det blir svårare och svårare för de seriösa arbetsgivarna att konkurrera med de oseriösa arbetsgivarna.

Regeringen växlar upp detta arbete rejält. Jag ska säga att det var positivt att den förra regeringen tog initiativ till center mot arbetslivskriminalitet. Ett sådant center hann öppnas innan denna regering tillträdde, och vi har nu installerat sådana center i samtliga polisregioner i Sverige.

Det som den förra regeringen inte gjorde trots att man satt åtta år vid makten var att riva ned de sekretesshinder som finns mellan myndigheter och som gör att det myndighetsgemensamma arbetet haltar i dessa frågor. Detta är akut och fullständigt avgörande. Om vi ska ha ett effektivt arbete mot vår arbetslivskriminalitet och om vi ska komma åt de oseriösa aktörerna räcker det inte att man har skrivborden bredvid varandra i dessa center mot arbetslivskriminalitet. Man måste man också kunna utbyta information med varandra. Regeringen kommer i närtid att riva dessa sekretesshinder för att vi ska kunna växla upp arbetet på ett sätt som är effektivt på riktigt.

Apropå kriskommission kommer jag i nästa vecka att ha möte med arbetsmarknadens parter för att på riktigt lyssna in vad de ser som nödvändiga åtgärder. Jag har haft kontakter med dem även tidigare under mandatperioden, men nu ska vi ha fokus just på frågan om dödsolyckor. När det gäller vilka åtgärder vi vidtar framöver kan jag säga att regeringen ser att detta är en akut situation. Vi utesluter inga åtgärder framöver, men jag kommer först att lyssna in vad parterna ser som nödvändiga åtgärder – både på arbetsgivarsidan och på arbetstagsidan.

Anf. 37 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Vi verkar vara överens om att det inte är någon slump att det sker många dödsolyckor framför allt i de branscher som är hårt ansatta av fusk och brottslighet i arbetslivet. Detta inkluderar det faktum att det fuskas hej vilt med arbetsmiljön, helt enkelt för att man ska tjäna pengar. Därför måste det bli svårare att fuska, enklare att åka fast och mer kännbart att bli straffad.

Jag tycker att det är jättebra att den nuvarande regeringen säger sig stå bakom den strategi som vi socialdemokrater tog fram just mot fusk och brott på arbetsmarknaden och att man fullföljer en del av det arbete som vi påbörjade, men jag kan samtidigt konstatera att reformtakten har stannat av och att det är betydligt mer snack än verkstad på det här området. Arbetslivskriminaliteten är faktiskt lite av en blind fläck i Tidöavtalet, där det i övrigt talas väldigt mycket om att bekämpa kriminaliteten.

Man får väl konstatera att det kanske inte främst handlar om den här kriminaliteten, för det har trots allt inte hänt särskilt mycket sedan Tidöregeringen tog vid. Vi socialdemokrater påbörjade arbetet med flera förslag, men av olika skäl hann vi inte slutföra det. Paulina Brandberg påstår här att vi inte gjorde någonting för att bryta sekretesshindret, men det är inte sant. Tvärtom lämnade vi efter oss ett färdigt förslag just för att bryta sekretesshindren kopplat till arbetslivskriminaliteten. Man kan ju undra varför regeringen inte har lagt fram det färdiga förslaget på riksdagens bord än.

Blir det några utökade sanktionsavgifter eller någon myndighetsgemensam leverantörskontroll vid offentlig upphandling? Det väntar vi också på.

Jag undrar också om regeringen har tänkt agera på vårt förslag om att begränsa antalet underleverantörer som i dag radas upp i så långa kedjor att ansvaret för arbetsmiljön tenderar att försvinna på vägen.

Varför kastade Sverigedemokraterna och regeringen vårt förslag om behovsprövning vid arbetskraftsinvandring i papperskorgen? Det unikt liberala regelverk som den förra moderatledda regeringen införde möjlig-

gjorde för oseriösa arbetsgivare att lura hit människor och tvinga dem att arbeta under fullständigt vidriga förhållanden som de flesta svenskar aldrig någonsin skulle acceptera.

Och det är inte bara de här sakerna som regeringen inte agerar på. Vi ser att propositionsförteckningen är tom och budgettabellerna magra.

Jag kan dock meddela statsrådet att det inte råder någon som helst upphovsrätt på våra förslag. Man får gärna ta dem rakt av. Ett sådant förslag som vi kämpar hårt för just nu är att regeringen ska tillsätta en kriskommission för den hårt drabbade byggbranschen. Det behövs en uppstädning för att komma åt alla problem bortom den enskilda hissen och lyftkranen. Man måste vända på varje sten. Det handlar om långa kedjor av underleverantörer, språkförbistringar och det faktum att det fuskas hej vilt med arbetsmiljön för att tjäna pengar.

Vi har dock förstått att det inte kommer att bli någon kriskommission. Förutom statsrådets ganska undvikande svar på frågan här blev det uppenbart i arbetsmarknadsutskottet i veckan. Sverigedemokraterna och regeringspartierna har nu valt att förhålla och skjuta beslutet på framtiden för att slippa ta en särskild debatt om detta. Man vågar inte stå för att man kommer att säga nej till en kriskommission. Det är inte bara ett svek mot arbetarna som bygger Sverige; det är också fejt, anser jag, att inte stå för sin politik.

Jag undrar hur statsrådet motiverar för landets byggnadsarbetare att man inte har tillsatt en kriskommission för att motverka dödsolyckorna i den hårt drabbade byggbranschen.

(Applåder)

Anf. 38 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag kan inte låta bli att tycka att det är lite magstarkt av Teresa Carvalho att påstå att arbetslivskriminaliteten är en blind fläck i Tidöavtalet och att det är en bortglömd del av regeringens politik. Det här är en regering som på alla sätt växlar upp arbetet mot den organiserade brottsligheten. Detta syns inte minst i vår budget.

Fru talman! År 2022 hade vi inte ett enda åtal i Sverige gällande människohandel. Jag arbetade 2022 som åklagare med fokus på människohandel, och jag kan berätta att det inte berodde på att vi inte hade någon människohandel till Sverige. Vi har en omfattande människohandel till Sverige just inom de branscher som är mest utsatta för arbetslivskriminalitet, så man kan ju fråga sig varför vi inte har några åtal. Jo, på grund av att vi har en skenande brottslighet som har satt rättsväsendet under en oerhörd press.

Fru talman! År 2012 hade vi samma antal poliser i förhållande till befolkningens mängd som vi hade 2022. Trots den skenande brottsutvecklingen gjorde Socialdemokraterna ingenting för att se till så att rättsväsendet kunde anpassa sig efter denna utveckling och se till att mota tillbaka både gängkriminaliteten, som det är mycket fokus på i debatten, och även annan brottslighet som är kopplad till den utveckling vi har.

Regeringen växlar upp det arbetet, för just att komma åt arbetslivskriminaliteten, om vi pratar om den frågan, är helt avgörande för att vända utvecklingen och få bort de oseriösa aktörerna som dels utsätter sina arbetstagare för enormt stora risker, dels konkurrerar ut de seriösa aktörerna på vår arbetsmarknad.

Fru talman! I övrigt vill jag upprepa det jag tidigare har sagt, nämligen att regeringen inte utesluter några åtgärder framåt. Det finns dock saker och ting som är på gång. Jag ska träffa arbetsmarknadens parter i nästa vecka. Vi har också ett uppdrag till Mynak, som just nu gör en utvärdering av systemet med sanktionsavgifter. Det är en redovisning som jag kommer att motta i mars i år. Jag kommer självklart inte att föregripa den på något sätt, utan den kommer jag att noga ta till mig när den väl kommer för att se om det finns någonting som vi behöver åtgärda i det avseendet.

Fru talman! Eftersom jag inte bara är biträdande arbetsmarknadsminister utan också Sveriges jämställdhetsminister vill jag passa på att poängtera att nu när vi pratar mycket om dödsolyckor är det jätteviktigt att vi inte glömmer dem som dör och blir sjuka av jobbet. Där har vi en majoritet kvinnor, medan majoriteten av dem som dör på jobbet är män.

Här finns en tydlig jämställdhetsaspekt, och det är viktigt att vi i vårt arbete framåt med de åtgärder som vi vidtar inte missar dem som blir sjuka och dör av jobbet. Det är lätt att det hamnar i skuggan här.

Anf. 39 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Paulina Brandberg för att hon tar den här debatten med mig i dag. Jag vill särskilt tacka för det hon avslutade med. Det är ett mycket viktigt perspektiv, och det är också grunden till att vi är oroliga för att det tandlösa uppdrag som regeringen har gett till Arbetsmiljöverket att öka andelen oanmälda inspektioner riskerar att ske på bekostnad av de anmälda inspektionerna som mer träffsäkert kan upptäcka brister i arbetsmiljön i de kvinnodominerade branscherna. Det är därför viktigt att vi har med oss det.

Jag vill avslutningsvis föra tillbaka debatten till vad den handlar om, det vill säga dödsolyckorna och att ingen ska behöva dö på eller av jobbet. Här kan jag tyvärr konstatera att min känsla av att regeringen är lite tagen på sängen av dödsolyckorna fortfarande kvarstår, för såväl konkreta åtgärder som resurser till Arbetsmiljöverket lyser med sin frånvaro.

Vi socialdemokrater kräver att regeringen agerar för att 2024 inte ska bli ett lika nattsvart år som 2023. Vi vill att regeringen omedelbart tillsätter en kriskommission för byggbranschen, som är värst drabbad. Jag hade verkligen förväntat mig att Sverigedemokraterna och regeringspartierna tacksamt skulle hörsamma detta förslag och gå fram med det i bred enighet här i riksdagen. Men till min förvåning fick vi i veckan beskedet att Tidöpartierna i stället väljer att förhålla frågan och skjuta beslutet på framtiden för att slippa stå för det. Det är uppenbart att det inte kommer att bli någon kriskommission – det hör vi också på statsrådet. Det verkar mest vara en administrativ filibuster för att slippa stå för sin släpphänta hållning till döden på jobbet.

Jag menar att det är ett svek mot de arbetare som bygger Sverige, och jag uppmanar regeringen att tänka om i den här frågan. Lyssna åtminstone på Svenska Byggnadsarbetareförbundet, som också vill ha den här kriskommissionen. Nu får det vara nog med döden på jobbet!

(Applåder)

Anf. 40 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Om vi ska börja med resurserna till Arbetsmiljöverket: Regeringen har tillskjutit resurser, och jag har också fått besked från Ar-

betsmiljöverket att de avser att anställa fler arbetsmiljöinspektörer för att kunna genomföra det uppdrag man har fått av regeringen, det vill säga att genomföra fler fysiska och oanmälda kontroller.

I resursfrågan kan jag också konstatera att det i Socialdemokraternas regeringsunderlag finns både partier som vill höja anslagen och partier som vill sänka anslagen till Arbetsmiljöverket. Vad resultatet skulle bli om Socialdemokraterna satt i regeringen är alltså skrivet i stjärnorna.

Jag vill dock tacka Teresa Carvalho för debatten. Jag hoppas att vi kommer att kunna fortsätta diskussionen framöver. Det är mycket som händer i närtid i och med diskussionen med parterna och de olika uppdrag som kommer att redovisas både från Myndigheten för arbetsmiljökunskap och från Arbetsmiljöverket, och regeringen kommer som sagt inte att utesluta några åtgärder. Vi kan nämligen aldrig acceptera som ett normalläge att så många människor såväl dör som blir skadade och sjuka på och av jobbet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2023/24:404 om arbetsmiljöinspektörer i Norrbotten

Anf. 41 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Zara Leghissa har frågat mig hur jag ska säkerställa att Arbetsmiljöverket ges tillräcklig kapacitet för sin tillsynsverksamhet för att kunna möta den utveckling som Norrbottens län befinner sig i.

Jag vill börja med att tacka för frågan och säga att jag delar engagemanget. En prioriterad fråga för regeringen är att främja industrins gröna omställning. Detta innefattar självklart ett parallellt arbete i syfte att skapa förutsättningar för en god arbetsmiljö för arbetstagarna.

En helt central utgångspunkt för regeringens arbetsmiljöpolitik är att ingen ska skadas eller mista livet till följd av sitt arbete. I det ligger att ge myndigheterna så goda förutsättningar som möjligt att genomföra sitt uppdrag på ett bra sätt. Under flera års tid har Arbetsmiljöverket fått permanenta tillskott för att stärka sitt tillsynsarbete och genomföra fler arbetsmiljöinspektioner. Arbetsmiljöverkets förvaltningsanslag är högre för 2024 än det var för 2023, och detta anslag får användas för bland annat arbetsmiljöinspektioner.

Det grundläggande syftet med Arbetsmiljöverkets tillsyn är att kontrollera att arbetsgivare lever upp till arbetsmiljölagsstiftningen. Enligt Arbetsmiljöverkets instruktion ska tillsyn främst planeras med utgångspunkt i analyser av arbetsmiljörisk och risk för att aktörer medvetet bryter mot regelverket. Hur detta arbete utförs, vilka kategorier av anställda och vilket antal anställda som ska utföra tillsynen är dock något som Arbetsmiljöverket självt har att planera och besluta om. Jag förutsätter att Arbetsmiljöverket fullgör sina uppgifter på ett effektivt, välavvägt och ändamålsenligt sätt, inte minst på tillsynsområdet.

Utöver sin ordinarie inspektionsverksamhet samordnar Arbetsmiljöverket även myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet. I samverkan deltar ytterligare åtta myndigheter med både personal och analyskapacitet. Från arbetslivskriminalitetscentret i Umeå planeras inspektioner av arbets-

Prot. 2023/24:69
9 februari

Svar på
interpellationer

platser för Västerbotten och Norrbotten, och vid dessa inspektioner deltar även personal från de andra myndigheterna. De gemensamma inspektionerna ger ett mervärde jämfört med om myndigheterna enbart skulle driva arbetet mot arbetslivskriminalitet inom den egna organisationen.

Vad gäller arbetslivskriminalitet gav regeringen i december 2023 ett förlängt uppdrag till de samverkande myndigheterna att under 2024 fortsätta sitt tidigare uppdrag. Regeringen avser att senast under tredje kvartalet 2024 återkomma med ett förnyat uppdrag. Delegationen mot arbetslivskriminalitet ska, i enlighet med sina direktiv, redovisa en uppföljning och analys av myndigheters samverkan senast den 23 februari 2024. Det förnyade uppdraget ska beakta förslagen i delbetänkandet och innebära ett effektivare genomförande av regeringens prioriteringar. Bland annat ska arbetet slå hårdare mot den kriminella ekonomin, organiserad brottslighet i företagsmiljö och människoexploatering genom arbete.

Frågan om Arbetsmiljöverkets tillsynskapacitet är viktig, och jag kommer naturligtvis att fortsätta att aktivt följa frågan.

Anf. 42 ZARA LEGHISSA (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Paulina Brandbergs engagemang i denna så viktiga fråga gläder mig.

I Norrbotten sker just nu investeringar i mångmiljardklassen med anledning av den nyindustrialisering som den socialdemokratiska regeringen inledde år 2014. Den har lett till industrins gröna omställning, vilket har gjort Sverige världsledande.

Där stora industrietableringar och samhällsomvandlingar sker finns dock även en baksida: Arbetare utnyttjas, löner dumpas, vi ser brott mot arbetstidslag och arbetsmiljölager samt ovärdiga bostäder till ockerpriser. Risken för arbetslivskriminalitet och att kvinnor utsätts för våld, människohandel och prostitution är hög. Med tillväxten av antalet arbeten och den tunga industri som präglar ett län som Norrbotten vore det rimligt att regeringen också matchade tillsynskapaciteten hos Arbetsmiljöverket för att säkra trygga arbetsplatser.

Vilka förutsättningar och resurser har då Arbetsmiljöverket i Norrbotten i dag? I Norrbotten, som täcker en fjärdedel av Sveriges yta, finns en enda bygginspektör. Totalt har Arbetsmiljöverket 6,8 årsarbetskrafter i Norrbotten som arbetar med inspektion samt två medarbetare som styrs från arbetslivskriminalitetscentret i Umeå, vilket ligger i Västerbotten.

Fru talman! Det finns även goda exempel där arbetsmarknadens parter samverkar och där fundamentet är kollektivavtal. Till exempel kom Byggnadsarbetareförbundet i Norrbotten i förra veckan överens med företaget H2 Green Steel om ett antal åtgärder för att säkerställa goda arbetsvillkor och motverka arbetslivskriminalitet vid det enorma stålverksbygget. De tar sitt ansvar.

Det räcker dock inte på långa vägar, utan mer måste göras. År 2023 var ett mycket dystert år för arbetarna: 65 personer miste livet på jobbet i Sverige. I januari i år var dödssiffran uppe i 6 personer. Detta måste få ett slut. Tycker statsrådet att regeringens satsningar för en trygg och säker arbetsmiljö är tillräckliga?

Anf. 43 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Självklart ska vi ha en god arbetsmiljö och ett fungerande arbete för att upprätthålla en god arbetsmiljö i hela landet. Detta är en självklarhet.

Som jag tidigare har nämnt har regeringen gett Arbetsmiljöverket i uppdrag att genomföra fler fysiska och oanmälda kontroller. Detta är en av regeringens åtgärder för att komma till rätta med den negativa utveckling vi ser. När det gäller hur detta faktiskt genomförs har regeringen tillfört resurser till Arbetsmiljöverket, som har bekräftat att man kommer att öka antalet inspektioner. Hur Arbetsmiljöverket fördelar sin tillsynsverksamhet och hur den genomförs är det dock Arbetsmiljöverket som beslutar om. Regeringen följer såklart frågan noga, men regeringen kan inte gå in och styra verksamheten på det sättet.

Jag vill i detta sammanhang betona att inspektionsverksamheten är viktig men att vi aldrig kommer att kunna tillsyna bort den här utvecklingen, det vill säga de arbetsolyckor och dödsolyckor vi ser. Även om vi ökar tillsynen med ett stort procenttal kommer vi inte att kunna inspektera bort alla brister på våra arbetsplatser.

Grunden ligger i stället i det systematiska arbetsmiljöarbete som sker ute på våra arbetsplatser. Regeringen måste se till att det finns goda förutsättningar för att bedriva arbetsmiljöarbetet på ett effektivt sätt, för all forskning visar att man genom ett effektivt och systematiskt arbetsmiljöarbete på arbetsplatserna faktiskt kan kunna förebygga många av de olyckor som inträffar.

Regeringen har gett ett uppdrag till Arbetsmiljöverket att se hur vi kan få fler att vilja engagera sig som skyddsombud, vilket är en åtgärd som vi ser som viktig. Nästa vecka kommer jag också att träffa representanter för arbetsmarknadens parter för att lyssna in vilka åtgärder de ser som nödvändiga för att kunna få tryggare arbetsplatser framför allt i byggbranschen.

Utöver detta är det viktigt att gå fram med en offensiv mot arbetslivskriminaliteten. Vi måste pressa bort de aktörer som tar genvägar i säkerhetsarbetet och sparar pengar på bekostnad av arbetstagarnas liv och hälsa. Förutom att skada enskilda arbetstagare riskerar de att konkurrera ut seriösa arbetsgivare på arbetsmarknaden.

Regeringen kommer att fortsätta att utveckla arbetet och utesluter inga åtgärder för att få säkrare arbetsplatser i hela landet.

Anf. 44 ZARA LEGHISSA (S):

Fru talman! Utöver dem som dör på jobbet dör cirka 3 000 personer per år i förtid av sjukdomar eller skador orsakade av ohälsosamma arbetsmiljöer. Drygt 700 personer dör av jobbstress varje år, och ny forskning visar att vart tjugonde självmord har samband med arbetsrelaterad mobbning och sexuella trakasserier. Dessa dödsfall sker i skymundan och får inte så stor uppmärksamhet. Det handlar om människor som mister sina liv alltför tidigt av orsaker som kunde ha förhindrats. Det handlar om hög arbetsbelastning, arbetsrelaterad stress och skiftarbete, för att nämna några orsaker. Arbetsmiljöverket bedömer att dödsfall på grund av just arbetsrelaterad stress ökar.

Andra faktorer som enligt forskning har stor inverkan på anställdas hälsa i negativ mening är arbete genom bemanningsföretag, tidsbegränsa-

de anställningar, deltidsanställningar, flera arbetsgivare samtidigt, arbete på en arbetsplats utan kollektivavtal, eget företag, arbete med otillräcklig inkomst, låg sysselsättningstrygghet och brist på rättigheter och skydd.

Fru talman! En majoritet av dem som utsätts för dessa riskfaktorer är kvinnor som jobbar inom välfärd, handel och hotell och restaurang. Att säkerställa en trygg och säker arbetsmiljö i dessa sektorer är en central jämställdhetsfråga. Men den SD-ledda regeringen minskar kraftigt på stödet till kommuner och regioner, ett stöd de så väl behöver för att kunna jobba med det förebyggande, systematiska och organisatoriska arbetsmiljöarbetet – så som statsrådet själv nämnde. Människor ska ju även jobba i allt högre ålder. Men nu blir kollegorna färre, och arbetsbelastningen och stressen ökar. Den välbehövliga återhämtningen uteblir, och oron över att inte ha mat för dagen och tak över huvudet ökar. Dessa faktorer påverkar om man dör en för tidig död eller inte.

Vad tänker statsrådet göra för att förhindra dödsfall på grund av arbetsrelaterade sjukdomar och skador?

(Applåder)

Anf. 45 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Låt mig börja med att rätta en felaktighet i ledamotens anförande. Regeringen leds inte av SD lika lite som Liberalerna och Centerpartiet ledde S-MP-regeringen under januariavtalet. Det kan vara bra att reda ut det.

Jag är glad att ledamoten tar upp frågan om dem som blir sjuka, skadas och dör av jobbet. Jag är inte bara biträdande arbetsmarknadsminister utan också jämställdhetsminister, och det här är en jätteviktig fråga. Dessa sjukdomar, skador och dödsfall riskerar att bli mer osynliga. De får inte lika mycket rubriker i våra tidningar, och de sker mer i det dolda än vad dödsolyckorna på arbetsplatserna gör. Men givetvis måste vi hantera att människor dör både på och av jobbet.

Regeringen fortsätter att arbeta enligt den nollvision som finns i den arbetsmiljöstrategi som löper fram till 2025. Regeringen har påbörjat arbetet med att se hur vi tar vid efter att denna strategi löper ut. Det har ju skett stora förändringar på arbetsmarknaden, bland annat på grund av pandemin. Distansarbetet har ökat, vilket kan få gränsen mellan arbetstid och tid med familjen att suddas ut. För kvinnor kan detta innebära en större belastning gällande det obetalda hushållsarbetet. Det är viktigt att vi följer detta noga och ser till att vi får en arbetsmiljöstrategi som är anpassad efter den nya verkligheten på svensk arbetsmarknad.

En annan utmaning är att vi befinner oss i en ekonomisk kris. Det är också en riskfaktor eftersom det finns risk för att det tas fler och fler genvägar i säkerhetsarbetet på våra arbetsplatser och att arbetstagare pressas att jobba mer och snabbare för att hålla nere kostnaderna. Dessa risker måste vi ta på stort allvar och dämpa de negativa effekterna så att vi inte får ökad ohälsa på våra arbetsplatser på grund av den ekonomiska kris Sverige nu går igenom.

Regeringen kommer i sitt fortsatta arbete att vidta åtgärder för att motverka både dödsolyckor på arbetet och dödsfall av arbetet. Vi utesluter inga åtgärder framåt, för vi ser att detta kräver akuta lösningar.

Anf. 46 ZARA LEGHISSA (S):

Fru talman! Det handlar inte om en risk för att människors arbetsbelastning och stress ökar. Det är redan verklighet.

Jag tackar statsrådet för debatten. Arbetsmiljöarbetet är viktigt, gör skillnad och räddar liv. Resurser måste ges till förebyggande arbete, till planerade och akuta insatser och till lärande i arbetsmiljöarbete. Detta måste regeringen säkerställa. Arbetsmiljöverkets närvaro på arbetsplatserna måste prioriteras, för annars lämnas de anställda åt sitt öde.

Vi socialdemokrater har fattat beslut som stärker arbetet mot arbetslivskriminalitet och för bättre arbetarskydd. Vi säger ja till nollvision mot arbetsrelaterade dödsfall och håller fast vid det, vi säger ja till en kriskommission inom byggbranschen, vi säger ja till mer stöd till kommuner och regioner och vi säger ja till att stärka skyddsombudens roll.

Fru talman! Alla anställda ska ha en trygg och säker arbetsmiljö, och alla arbetsgivare ska ha förutsättningar att lyckas med sitt arbetsmiljöansvar. Trygga arbeten och arbetsplatser ger trygga människor, vilket stärker demokratin, förlänger liv och borgar för en hög kvalitet och kontinuitet i verksamheterna. Det välkomnar unga in i arbetslivet och skapar också en trygg och hälsosam pension. Det skapar tillväxt och lyfter Sverige framåt.

Men vad vill den SD-ledda regeringen? Man påstår sig stå på de anställdas och arbetsgivarnas sida, men politiken går i motsatt riktning.
(Applåder)

Anf. 47 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag tänker inte använda mitt slutanförande till att upprepa de åtgärder som jag nu i tre debatter har lyft upp för hur vi ska förbättra arbetsmiljön och minska dödsfallen både på och av jobbet. Låt mig i stället tacka ledamoten för debatten.

Arbetsmiljöfrågor handlar om folkhälsa, jämställdhet och ekonomisk tillväxt och är viktiga att sätta fokus på, och det finns ett behov av att växla upp arbetet med dessa frågor.

Jag tackar åter ledamoten för engagemanget och debatten och önskar en fortsatt trevlig fredag och god helg.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2023/24:385 om dubbelspår på Ostkustbanan

Anf. 48 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Peder Björk har frågat mig hur jag arbetar för att säkerställa att ett fullt utbyggt dubbelspår på Ostkustbanan sträckan Gävle–Härnösand kan färdigställas senast år 2035.

Ostkustbanan är ett viktigt järnvägsstråk för såväl gods- som persontrafik. Den är, som interpellanten framför, också hårt trafikerad. Den 7 juni 2022 fastställde den tidigare regeringen den nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033. I planen ingår två objekt för utbyggnad för dubbelspår på Ostkustbanan, på sträckorna Gävle–Kringlan och Sundsvall C–Dingersjö.

Regeringen har påbörjat arbetet mot en ny nationell plan för planperioden 2026–2037 genom att i ett första steg ge Trafikverket i uppdrag att inkomma med ett inriktningsunderlag för en ny planperiod. Detta uppdrag redovisades den 15 januari och bereds nu inom Regeringskansliet. Underlaget kommer att ligga till grund för en infrastrukturproposition med nya ekonomiska ramar och inriktning för en ny plan. Behoven inom infrastrukturen är stora, och det är nödvändigt att göra genomtänkta prioriteringar mellan olika åtgärder. Det är viktigt att det görs i en ordnad process med ett tillräckligt underlag.

Regeringens prioritering kommer fortsatt att vara att förbättra den infrastruktur vi har, reparera där det behövs och förvalta våra gemensamma resurser på bästa sätt. Det handlar alltså både om att värna det vi redan har byggt och om att investera i ny infrastruktur där det behövs.

Anf. 49 PEDER BJÖRK (S):

Fru talman! Järnvägssträckan mellan Gävle och Härnösand är Sveriges längsta flaskhals med 27 mil enkelspårig järnväg. Ja, ni hörde rätt: 27 mil enkelspårig järnväg.

Precis som statsrådet lyfte fram i sitt svar på min fråga är detta en väldigt hårt trafikerad sträcka. Det finns både ett stort behov av och stora önskemål om att kunna öka transporter av både gods och människor på den här sträckan. Men det är helt enkelt fullt på spåret, så det går inte att köra mer järnvägstrafik än vad som görs i dag.

Fru talman! Skulle man få på plats ett dubbelspår på den här sträckan skulle man helt plötsligt fyrdubbla kapaciteten och halvera restiderna. Mellan Sundsvall och Stockholm skulle restiden bli strax över två timmar, och restiden mellan Stockholm och Umeå skulle bli knappt fyra timmar.

Under valrörelsen 2022 var partiledarna Ulf Kristersson och Ebba Busch på plats i Sundsvall. Vid det tillfället utlovade båda dessa partiledare att om de skulle vinna valet och bilda regering skulle de se till att ett dubbelspår skulle vara fullt utbyggt och på plats senast 2035. Detta löfte som gavs under valrörelsen har sedan också bekräftats av Ulf Kristersson efter att han hade blivit statsminister. Det gjordes i en SVT-intervju där han på en konkret fråga sa att löftet ligger fast: Dubbelspår ska vara klart till 2035. Alltså är det numera också regeringens politik att se till att få på plats ett dubbelspår på Ostkustbanan till 2035, fru talman.

Alla vi som på något sätt har varit involverade i stora infrastrukturprojekt vet att det tar tid. År 2035 är bara elva år bort. Det kan tyckas som en väldigt lång tid, men i infrastrukturens sammanhang är det en väldigt kort tid. Det behöver planeras, fattas beslut och – inte minst – byggas. Även om 2035 tycks vara långt bort brådskar det alltså att se till att få nödvändiga beslut och nödvändig finansiering på plats för att dubbelspåret som statsministern och regeringen har utlovat ska vara på plats 2035.

Min fråga till infrastrukturministern är helt enkelt om regeringen är beredd att redan nu se till att den här processen tar fart på riktigt och att ge Trafikverket i uppdrag att göra det nödvändiga förberedelsearbetet och se till att påbörja färdigställandet av dubbelspår till 2035.

Anf. 50 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka Peder Björk för engagemanget i den här angelägna frågan. Precis som ledamoten är inne på, och som jag

också sa i mitt svar, är detta en hårt trafikerad väg. Den är viktig för gods- trafik liksom för arbetspendling, och sträckan är som sagt hårt trafikerad. Jag är väl medveten om de behov och önskemål som finns.

När det gäller planprocesserna har regeringen tagit det första steget. Vi har redan tagit emot inriktningsunderlaget från Trafikverket och skickat ut det på remiss, och vi inväntar och inhämtar nu synpunkter från olika delar av landet. Min ambition är att vi kommer att ha en hög framdrift i arbetet med tanke på hur stora behov som den svenska infrastrukturen har.

Under våren kommer vi att parallellt med detta förhandla om inriktning och övergripande principer inom ramen för Tidöavtalet. I höst kommer vi sedan att lägga fram ett förslag i en proposition på riksdagens bord, vilket kommer att innebära att riksdagen kan fatta beslut om ramarna.

I detta är det viktigt att se hur man kan jobba för att genomföra infrastrukturåtgärder snabbare än tidigare. Detta är något som jag arbetar med, och som vi arbetar med på departementet. Vi arbetar med att öka hastig- heten för att få på plats de investeringar som behövs och att samtidigt få på plats underhållsåtgärder snabbare än i dag.

Detta leder till en stor utmaning med tanke på de kostnadsökningar som sker. Det är alltså viktigt att Trafikverket arbetar med kostnads kontroll för att vi ska ha råd med de åtgärder som behöver komma på plats. Det finns också möjlighet för medfinansiering från EU eftersom Ostkustbanan är en del av Scanmed-korridoren i TEN-T-nätverket. Regeringen är och kommer att vara mycket aktiv i att få medfinansiering från EU. Vi kan förstås också se över möjligheterna att få medfinansiering från Nato när vi blir medlemmar där.

Arbetet pågår alltså steg för steg i ett högt tempo. Vi är nu i det steget att inriktningsunderlaget är framme och ute på remiss. Regeringen arbetar för fullt med fokus på att stärka den svenska infrastrukturen för att under- lätta för godstrafik och arbetspendling som stärker jobb och tillväxt i hela landet för att hela Sverige ska fungera.

Anf. 51 PEDER BJÖRK (S):

Fru talman! För att kunna göra detta effektivt och med hög framdrift behövs det också tydliga uppdrag till Trafikverket och tydliga besked i den här frågan.

Kommunerna och regionerna längs den här sträckan har redan gjort sitt jobb. Det finns en hög planberedskap, och det allra mesta som behöver göras innan regeringen och Trafikverket tar vid är redan gjort. Här har statsrådet alla möjligheter att få i gång en byggnation och ett projekt snabbt, vilket är så jag uppfattar att statsrådet önskar utveckla den svenska infrastrukturen.

Nu är det bara en delsträcka och en flaskhals som vi pratar om. Det gäller visserligen en 27 mil lång enkelspårig järnväg, men den är en del av ett mycket större system, inte minst det järnvägssystem längs den svenska Norrlandskusten där Botniabanan för länge sedan har färdigställts. Resultatet blev lyckat, inte minst för den regionala arbetsmarknaden och arbets- marknadspendlingen men även för godstrafiken.

Norrbotniabanan planeras, och när dessa delar är på plats är det helt nödvändigt att den 27 mil långa enkelspåriga järnvägen finns på plats. Annars kommer Sverige som nation inte att få ut något av de investeringar som görs norrut, i alla fall inte den fulla potentialen, då det längre söderut

kommer att finnas en sträcka där det fortfarande är enkelspår. Vi vet hur sårbart det är om det uppstår problem längs en sådan sträcka.

Alldeles särskilt viktigt blir detta i ljuset av de hundratals eller tusentals miljarder som nu investeras i norra Sverige i den nya gröna industrin. Det krävs givetvis infrastrukturlösningar för att transportera gods, men de är minst lika viktiga för att säkerställa kompetensförsörjningen. Det behövs ett större upptagningsområde, och där ger just tågtrafiken en möjlighet att säkra kompetensförsörjningen genom ett bra system för pendling längs Norrlandskusten. Det handlar alltså om både godstransporter och persontransporter.

Det som oroar mig när regeringen inte kan lämna några tydliga besked i denna fråga är att de som är beredda att investera i den nya gröna industrin såklart undrar om järnvägssystemet verkligen kommer att komma på plats inom en rimlig tid. Detta skickar heller inte särskilt bra signaler till dem som överväger att flytta norrut för att ta alla de nya jobben och som undrar om de kommer att kunna pendla på ett vettigt sätt i dessa regioner. Kommer personer, när de väl har flyttat från södra Sverige, att kunna använda sig av tågen för att åka söderut och hälsa på släktingar och vänner?

Det finns många perspektiv i detta. Enligt statsministerns löfte ska det hela vara på plats 2035, och därför är det viktigt att vi får någon form av besked från regeringen om hur man tänker få det på plats.

Fru talman! Jag återupprepar min tidigare fråga: Kan statsrådet säga i dag om alla vi som följer denna fråga kan få någon form av besked före 2026?

Anf. 52 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag har gett ett besked om hur planarbetet och revideringen av den nationella planen ser ut. Vi har redan tagit emot inriktningsunderlaget, och vi arbetar i ett högt tempo med planrevideringen. Min ambition är, som jag sa, att komma till riksdagen i höst med en proposition med förslag på ramar.

Det som vi diskuterar nu i stor utsträckning är den nuvarande planen, som den förra regeringen tog fram. Vid den senaste planrevideringen 2022 lades det inte till några ytterligare etapper med dubbelspår utöver de två objekt som nu är med i gällande plan och som har funnits med sedan tidigare. Nu arbetar Trafikverket med genomförandet av dessa objekt.

Som Peder Björk var inne på är det långa ledtider i detta. Det hade förstås varit ännu lättare att ha en hög framdrift om det hade funnits med vid den förra planrevideringen. Nu gjorde det inte det, utan det ligger på bordet i det arbete med inriktningsunderlaget som vi nu har rivstartat. Detta är en del av Tidöavtalet, och det ska förhandlas om en inriktning och övergripande principer under våren parallellt med att vi inhämtar synpunkter från regioner och andra berörda runt om i landet.

Regeringen arbetar mycket målmedvetet med infrastrukturen i vårt land. Låt mig påminna om de prioriteringar som jag tog upp i mitt svar, fru talman. Regeringen kommer fortsatt att förbättra den infrastruktur vi har, reparera där det behövs och förvalta de gemensamma resurserna på bästa sätt.

Det handlar alltså både om att värna det som vi redan har byggt och om att investera i ny infrastruktur där det behövs. Jag håller med Peder Björk om att vi behöver ha mer helhetstänk, ett holistiskt perspektiv, där

det viktiga förstås är att se hela stråk. Om det blir för mycket fokus på olika etapper under lång tid blir nyttan av investeringarna på just dessa etapper inte fullt ut förverkligad innan hela stråket har byggts ut.

Det finns flera sådana exempel i andra delar av landet. Där behöver vi titta på genomförandet och vilka möjligheter infrastrukturen ger men också på vilka flaskhalsar som potentiellt byggs in.

Peder Björk lyfte fram flera områden som är vägledande för regeringens arbete: näringslivets behov, möjligheten till arbetspendling, att hålla ihop samhället och att man oavsett vilket trafikslag man väljer ska kunna resa tryggt och säkert för att hälsa på nära och kära i olika delar av landet. Här finns det, vill jag vara tydlig med, uppenbara problem med den svenska infrastrukturen.

Underhållsåtgärder har skjutits upp under lång tid, vilket gör att situationen på järnvägen och vägarna nu är mycket ansträngd. Detta leder till att det kommer att vara tuffa prioriteringar i arbetet med planrevideringen, men som jag sa kommer regeringens prioritet fortsatt att vara att förbättra den infrastruktur vi har, reparera där det behövs och förvalta våra gemensamma resurser. Detta innebär både att värna det vi har byggt och att bygga ny infrastruktur där det behövs.

Anf. 53 PEDER BJÖRK (S):

Fru talman! Jag hade egentligen inte väntat mig ett konkret besked här i dag om sträckan Gävle–Härnösand och ett nytt dubbelspår.

Statsrådet säger att vi ska se fram emot den proposition som kommer till hösten. Normalt sett brukar det inte finnas utpekade projekt i den typen av propositioner, men statsrådet får gärna överraska mig när den läggs fram i höst.

Jag tror nämligen att det, nu när regeringen har lovat att dubbelspåret på Ostkustbanan ska stå klart till 2035, är otroligt viktigt att skicka en tydlig signal till dem som investerar i den nya industrin i norra Sverige men även till dem som är beredda att flytta dit och alla oss som redan bor där om vad regeringen tänker göra för att komma till skott med dubbelspår på Ostkustbanan och få det färdigställt till 2035.

Om statsministern hade varit här i dag och deltagit i denna debatt hade jag sagt: Var är spaden, Ulf? Nu säger jag samma sak till statsrådet. Var är spaden? Det behövs en tydlig signal.

Jag vill också skicka med att jag hoppas att statsrådet och regeringen överväger att i närtid ge ett tydligt uppdrag till Trafikverket att sätta fart med att förverkliga dubbelspår på Ostkustbanan på sträckan Gävle–Härnösand. Det är ett löfte från statsministern och från regeringen.

Även om det kan tyckas vara lång tid till 2035 är elva år i infrastruktursammanhang väldigt kort tid. Därför behövs beslut nu. Det behövs en ny tydlig signal från regeringen för att vi ska få på plats dubbelspår på sträckan Gävle–Härnösand till år 2035.

Anf. 54 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill tacka för interpellationen och möjligheten att samtala om detta viktiga stråk i det svenska järnvägsnätet.

Jag konstaterar att Peder Björk säger att han kanske inte hade förväntat sig ett konkret besked i dag. Mycket riktigt är det sällan så att vi prioriterar olika delar av infrastrukturen när vi står mitt i arbetet med en planrevider-

ing eller att ett statsråd en fredagsförmiddag i Sveriges riksdag skulle peka på olika sätt, utan det är en ordnad process.

Vi har i snabbt tempo tagit fram och fått inriktningsunderlag från Trafikverket. Det går ut på remiss för att synpunkter ska inhämtas. Parallellt med detta kommer vi att ha infrastrukturen, den långsiktiga planeringen och inriktningen för den som en del av Tidöavtalet för att behandla övergripande principer. Det var också i detta sammanhang som jag sa att jag kommer att återkomma till riksdagen med en proposition senare i år.

Det är mycket riktigt som Peder Björk är inne på att det är först i nästa steg, efter propositionen och när åtgärderna beslutas, som olika åtgärder brukar ställas mot varandra. Men viktiga delar i propositionen kommer att handla om ramen. Det är ramen som på många vis sätter förutsättningarna.

Andra delar som ligger på bordet för diskussion är förstas möjligheterna att finansiera infrastruktur på andra sätt än tidigare. Det är en fråga som kommer att diskuteras. Där hoppas jag att vi också ska kunna uppnå en bred samsyn i Sveriges riksdag, så att vi får både mer pengar till infrastruktur och mer infrastruktur för pengarna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2023/24:411 om Ostlänken

Anf. 55 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Eva Lindh har frågat mig om jag avser att vidta generella åtgärder för att ge möjlighet för en anslutning från stationsläget i Linköping söderut mot Södra stambanan.

Regeringen vill att hela Sverige ska fungera, och satsningar på järnvägen bör i första hand underlätta för arbetspendling och godstrafik. Regeringen prioriterar upprustning av befintlig järnväg, bättre vägstandard och utbyggd laddinfrastruktur före investeringar i höghastighetståg. Behoven är stora, och en satsning på höghastighetsjärnväg riskerar att tränga undan andra nödvändiga investeringar. Regeringen avbröt därför arbetet med det kostsamma projektet gällande höghastighetsstambanan.

Ostlänken ingår i den nationella trafikslagsövergripande nationella planen för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033. I och med regeringens beslut om att avsluta objektet *Nya stambanor, utredning för kvarstående etapper*, det vill säga de så kallade centrala systemdelarna, utgår sträckan Linköping–Sjöggestad som ingick i detta objekt, det vill säga som inte var en del av Ostlänken.

Enligt Trafikverkets kompletterande ställningstagande om lokalisering för Ostlänken i Linköpings kommun kommer nu myndigheten i sin fortsatta planering av Ostlänken, i dialog med bland andra Linköpings kommun, säkerställa stabila planeringsförutsättningar för stadens utveckling samtidigt som en eventuell framtida fortsatt utbyggnad av spår västerut från Linköping inte omöjliggörs.

Anf. 56 EVA LINDH (S):

Fru talman! Ostlänken är Sveriges största pågående infrastrukturprojekt. Det innebär alltså ny järnväg mellan Järna och Linköping. Det är

naturligtvis otroligt viktigt för Östergötlands utveckling att Ostlänken byggs. När vi bygger ut järnvägen bidrar vi till kortare restider, tåg som kan komma i tid men också en större arbetsmarknad och smidigare arbetspendling. Det är trångt på spåren genom Östergötland, och Ostlänken är mer än efterlängtd.

Trafikverket har beslutat om stationens läge i Linköping och också om Ostlänkens dragning in i Linköping. Men för sträckan ut ur Linköping, det vill säga söderut, finns det ingen planering. Hur och var Ostlänken ska ansluta till den befintliga stambanan ska utredas vidare.

Det kan tyckas väldigt märkligt att man planerar en sträcka in genom en av våra större städer och lämnar utfarten ut från stationen helt vit. Det tycker jag och många med mig. Så även om man är otroligt tacksam över att åtminstone planeringen för Ostlänken fram till Linköping nu verkar finnas på plats finns det ändå en hel del frågor.

Detta får konsekvenser för Linköping med tanke på framtida stadsutveckling och bebyggelse. Det ställer till problem eftersom utredningar visar behovet av att utbyggnaden förstås behöver fortsätta bortanför Linköping. Det försvårar pendling inom länet. Det är nämligen svårt inte bara med arbetspendlingen mellan Linköping och Norrköping i detta läge. Också från Linköping och ned mot Mjölby och vidare är det väldigt trångt.

Eftersom regeringen säger att deras stora prioriteringar är just arbetspendlingen och godstrafiken är det märkligt att det inte planeras vidare för en fortsättning av denna sträckning. Såvitt jag förstår kommer godstrafiken genom Östergötland att öka. Om man då inte har planerat dragningen ut ur Linköping borde förseningarna för att stärka Södra stambanan innebära konsekvenser.

Mot bakgrund av hur detta faktiskt påverkar utfarten ut ur Linköping söderut – pendlingen, godstrafiken och all annan tågtrafik – undrar jag om det inte är möjligt att ändå lägga till de kilometer som det handlar om, så att man anknyter trafiken ut ur Linköping. Det är detta som jag har frågat infrastrukturminister Andreas Carlson om.

Anf. 57 MATTIAS OTTOSSON (S):

Fru talman! Ostlänken är ett projekt som egentligen har följt mig under hela mitt politiska liv. Jag kommer ihåg när jag som nyutträd kommunstyrelseordförande i Norrköping gick på mitt första Ostlänksmöte 2001. Nu 23 år senare jobbar jag fortfarande mycket med Ostlänken i trafikutskottet. Det är ett projekt som tar tid och kommer att ta tid. Och jag hoppas att jag i alla fall lever när vi kan åka på den. Min politiska karriär kanske har avstannat då.

Nya stambanor är någonting som är viktigt. Jag har hört statsrådet prata ett antal gånger om att underhåll är viktigt, och jag håller med om att underhåll är viktigt. Men jag känner att regeringen förbiser en sak, och det är att resandet på järnväg i Sverige har ökat väldigt mycket. Då tror jag att man måste tillföra ny kapacitet som Ostlänken är. Jag tror också att det är ett projekt som har stort politiskt stöd. Jag ska inte svara för Sverigedemokraterna, men övriga politiska partier står bakom det. Näringslivet och näringslivets olika organisationer är väldigt positiva. Det finns ett folkligt stöd för projektet. Vi ser också hur många kommuner utmed banan investerar miljardbelopp för att detta projekt ska gå i hamn. Det finns alltså ett stort samhälleligt stöd för det.

Sedan blir jag alltid lite fundersam när regeringen hanterar detta. Vi kommer ihåg att det kom ett beslut om att man skulle titta på kostnaderna för Ostlänken och titta på det igen. I samma veva tittade man också på de projekt som handlar om Lund–Hässleholm och Borås–Göteborg. Det är också projekt som egentligen skulle ingå i detta stambaneprojekt. Nu har man tittat på detta, och Lund och Borås är tillbaka. Ostlänken ska också fortsätta, men det finns en vit fläck när det gäller själva utfarten från Linköping. Jag tror att det enda som detta har inneburit är att det har blivit dyrare och att det har blivit försenat. Det är detta som blir resultatet.

Vi behöver fundera lite grann på detta med Linköping, för jag antar att det inte är regeringens tanke att det ska vara något slags bock på rälsen där. Nu plockar man ned projektet från åtta till sex spår. Bara det är tokigt eftersom kapaciteten finns, och Linköpings kommun kommer att göra rätt så stora investeringar tillsammans med staten.

Infrastrukturministern är nog svaret skyldig när det gäller hur vi ska göra för att ta oss ut här. Trafikverket har fått ett tydligt besked, men jag tror att vi måste hitta något slags lösning. Jag tror nämligen inte att tanken är att det bara ska ta stopp. Även om vi har olika syn på stambanor måste man på befintlig stambana hitta en koppling så att det går att fortsätta söderut, eller hur?

Anf. 58 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag tackar för interpellationen och engagemanget i den här frågan.

Låt oss börja med Ostlänken! Vi valde, som ledamöterna känner till, att avbryta planeringen för nya stambanor för höghastighetståg. Mattias Ottosson var inne på att Ostlänken är ett projekt som fanns med redan innan idén om och planerna för stambanorna för höghastighetståg kom, som en investering som skulle främja arbetspendling och godstrafik. Det är också regeringens prioritering när det kommer till järnvägsinvesteringar. Därför har arbetet fortsatt vad gäller Ostlänken.

Vad gäller de andra delarna som redan låg i planen – Lund–Hässleholm och Göteborg–Borås – gavs Trafikverket i uppdrag att se vad som behöver göras och vilka åtgärder som kan vidtas för att man ska kunna bygga dem på ett kanske mer kostnadseffektivt sätt, som ger mer infrastruktur för pengarna. Framför allt i Skåne som ligger längre fram i planeringen gick det att göra en hel del, exempelvis för att få plats med landanslutningen till Öresundsbron, som inte fanns med i den förra nationella planen inom nuvarande planperiod.

Ostlänken ligger tidigare i planeringen. Det är ett redan pågående projekt. Vissa delar har genomförts och andra har handlats upp eller är i det närmaste klara att handlas upp. Den kommunala planeringen längs sträckan har i hög grad anpassats till att projektet ska genomföras, precis som ledamöterna är inne på.

När det gäller underhåll, som Mattias Ottosson nämner, är ju järnvägsunderhållsskulden hela 91 miljarder kronor. Vägunderhållsskulden är 35 miljarder kronor. Riksrevisionen konstaterar att inteckningen i kommande planer med beslutet att avbryta planeringen av stambanor för höghastighetståg minskade med 163 miljarder kronor. Det är alltså uppenbart att om man hade fortsatt med den planeringen hade det varit ännu svårare i framtiden att planera att återta eftersatt underhåll.

En viktig del är att öka kapaciteten på den svenska järnvägen genom att digitalisera signalsystemet. Där finns ju ERTMS som delvis rullas ut, men den förra regeringen valde precis på slutet att halvera potten för detta i nationell plan, vilket enligt Trafikverket medför rent systemhotande risker. Riksrevisionen kritiserade också detta mycket kraftigt.

Införandet av ERTMS är en åtgärd som kan öka kapaciteten i befintlig anläggning genom att man kan trafikera på ett bättre, smartare och mer effektivt sätt – och också säkrare, med tanke på de möjligheter som ges med ett digitaliserat signalsystem.

När det gäller stationsläge och vidare planering från Ostlänken i Linköping och vidare vill jag uppmärksamma ledamöterna på att arbetet med att ta fram järnvägsplaner för Ostlänken är en lång process. Den tar flera år. Trafikverkets arbete med att ta fram järnvägsplanen för Ostlänken pågår. Myndigheten kommer att ta fram en ny, separat järnvägsplan för den nya stationen i Tannefors. I båda järnvägsplanerna kommer det att bli möjligt för alla berörda att komma in med synpunkter. Detta är ett arbete som Trafikverket genomför. De och den fysiska planeringen styrs av lagen om byggande av järnväg, som ledamöterna känner väl till.

Anf. 59 EVA LINDH (S):

Fru talman! Tack till infrastrukturminister Andreas Carlson för svar på många andra frågor som är väldigt intressanta och som naturligtvis är viktiga när det gäller järnväg och så! Men det jag inte kan förstå, och som den här frågan också gäller, är något annat. Det har inte att göra med hur vi har ställt oss till behovet av höghastighetsbanor och sådant. När regeringen såg att planeringen visade att Ostlänken bara skulle gå in till mitten av Linköping – oavsett vad som hände med höghastighetsbanorna och så vidare, för det är inte frågan för den här debatten – varför lade man då inte till att den inte bara skulle gå in i Linköping utan också ut ur Linköping? Jag förstår faktiskt inte det.

Trafikverket gör naturligtvis det som regeringen ger dem i uppdrag att göra. Regeringens uppdrag gällde fram till stationsläget i Linköping. Därför frågar jag igen hur det kommer sig att man inte tänkte på dragningen ut ur staden, för det verkar märkligt. Det blir ju inte bara märkligt och skapar problem för det som redan har lyfts fram utan även när det gäller stadsutveckling och så vidare.

Jag respekterar att man ska föra diskussioner med Linköpings kommun. Det är jättebra att man ska ta fram en plan för hur det ska bli i framtiden. Men om det här hade varit med hade det naturligtvis inneburit stor skillnad för stadsutvecklingen i Linköping, till exempel. Det ena är att den påverkas.

Det andra är att det förskjuter hela arbetet med arbetspendling och arbetsmarknadsförstoringen just för att den kanske största flaskhalsen finns mellan Linköping och Norrköping, men också mellan Linköping och Mjölby. Någon gång måste alltså södra stambanan göras någonting åt. Det kan vi väl ändå vara överens om? Någon gång måste även den byggas, renoveras och handhas, och om man då inte har byggt ut från stationsläget i Linköping åtminstone för att ansluta kommer det att påverka arbetet när det väl ska göras.

Den tredje punkten förutom pendling och stadsutveckling är godstrafiken. Den kommer att bli viktigare med allting som är i planen framöver.

Det kommer också att påverka godstrafiken att det här inte är anslutet när den ökar.

Jag vet att många med mig älskar tåg, av många skäl. Tåg är fantastiskt att åka och ta sig fram med och naturligtvis för klimatet. Det här är alltså verkligen efterlängtat av många, inte bara oss som ofta pendlar mellan Linköping och Stockholm, utan för att det underlättar otroligt mycket för resandet. Därför är det så oförståeligt att just den här utbyggnaden inte finns med i planen och uppdraget till Trafikverket redan nu. Jag hoppas ändå att statsrådet kan ge mig svar på detta.

Anf. 60 MATTIAS OTTOSSON (S):

Fru talman! Jag känner att vi inte riktigt får svar från statsrådet när det gäller den södra kopplingen i Linköping. Jag tycker att den är viktig. Den kan vara viktig av flera skäl. Jag är själv en vän av nya stambanor för att kapaciteten behöver öka. Jag har förstått att regeringen inte är lika fascinerad av det, men jag tror att den processen ändå kommer att pågå eftersom det civila samhället tycker att det är klokt.

Jag träffade i veckan representanter för Region Jönköping som själva jobbar med projekt för att hålla det här vid liv. Det är någonting som pågår egentligen utmed hela sträckningen för att näringslivet och det civila samhället i stort förstår att kapaciteten behöver ökas på järnvägen. Vi har ju gjort, och gör, en hel del investeringar i järnvägen. Det är viktigt att det hänger ihop, och då tycker jag att Linköpings södra koppling är viktig.

Statsrådet berörde frågan om godset. Jag tycker att det är viktigt att hitta smarta lösningar för det. Just nu byggs det och investeras i ny dubbelspårig järnväg från Hallsberg och Motala ned till södra stambanan, framför allt för att underlätta för godset. Det kan vara så att det godset ska fortsätta till Norrköpings hamn. Det är en containerhamn som växer rätt kraftigt. Container och järnväg passar ju väldigt bra ihop. Det har investerats i en ny, elektrifierad järnväg ned till hamnen. Men vi får en flaskhals i Linköping om den södra ingången inte fungerar. Det blir slöseri med tid och pengar att inte bygga den.

Även om vi är oense om hur vi ser på stambanor är det viktigt att få till kopplingen till hamnar och att få gods att flyta. Det är så lite som behövs! Jag tror att regeringen kan göra mycket och hjälpa till med det.

Anf. 61 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Eva Lindh säger att jag svarade på många andra frågor. Jag ber om ursäkt, fru talman. Ledamöterna får möjligen skylla sig lite själva. Det var flera frågor som ställdes, och jag försökte svara på dem. Jag ska återkomma till den fråga som Eva Lindh upprepade med koppling till Södra stambanan.

Trafikverket konstaterade i sin redovisning i juni 2023 att de med de nya planeringsförutsättningarna ser att utformningen bör justeras så att ett mer integrerat system uppnås. Det innebär att de nya spåren för Ostlänken tydligare bör kopplas samman med Södra stambanan för att få ett bättre nyttjande av de båda banorna och ge bättre förutsättningar för den regionala trafiken. Man gjorde ett kompletterande ställningstagande i oktober 2023. Precis som jag var inne på går man för det första vidare med att avsluta planläggningen av delen Linköping–Sjögestad. För det andra har man i dialog med Linköpings kommun identifierat att man behöver säker-

ställa stabila planeringsförutsättningar för stadens utveckling och samtidigt möjliggöra en framtida fortsatt utbyggnad av spår västerut från Linköping. För det tredje ska man öka graden av integrering mellan Ostlänken och Södra stambanan genom att stationerna i Linköping och Norrköping utformas som integrerade stationslösningar. Alternativa lösningar och utformningar för att på bästa sätt möta den nya inriktningen kommer att utredas och samrådats i enlighet med lagstadgade planläggningsprocesser. Det är inom planläggningsprocessen som de slutliga lösningarna formas och beslutas, skriver man.

Trafikverket har det här uppdraget. Man arbetar enligt den lagstiftning och de lagstadgade planläggningsprocesser som finns. Vi kommer att ha stor anledning att återkomma inom ramen för revideringen av den nationella planen.

Jag vill ta upp några av de andra frågor som har lyfts. Att öka kapaciteten kan innebära att man bygger nya spår, men också att man nyttjar kapaciteten i den anläggning vi har på ett bättre och mer effektivt sätt. Det är en stor gåta för mig att man kunde halvera satsningen på ERTMS och digitalisering av signalsystemet. Det här är viktigt för systemets funktionalitet i stort. Det är enligt Trafikverket direkt systemhotande att göra den typen av kraftiga neddragningar. Med detta utbyggt skulle man kunna nyttja befintlig anläggning bättre och öka kapaciteten inom den befintliga järnvägen.

Det är också väldigt viktigt med underhåll. Vi behöver underhålla den järnväg vi har och använda den typ av smarta lösningar som Mattias Ottosson är inne på, till exempel koppling till hamnar. Det är just det som är bakgrunden till en av nyheterna i regeringens beslut angående inriktningsunderlaget: att man ska ha med sjöfarten och luftfarten redan från början när man tar fram inriktningsunderlaget. Jag menar att det finns stor potential att få ett mycket bättre fungerande och effektivare transportsystem som också är hållbart, robust och tillförlitligt om man ser till att synka de olika trafikslagen bättre än vad som gjorts tidigare. Det var därför regeringen beslutade att man ska lägga sjöfart och luftfart tillsammans med väg och järnväg på ritbordet från början när man tar fram inriktningsunderlaget. Detta tror jag att vi kommer att ha stor anledning att återkomma till.

Nu svarade jag, fru talman, på några ytterligare frågor. Men jag hoppas att Eva Lindh känner sig trygg med redogörelsen för Trafikverkets redovisningar av sitt arbete, som görs i enlighet med den lagstiftning som vi har i Sverige.

Anf. 62 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet så mycket för samtalet – det var det ord jag tror att statsrådet själv använde, och det är kanske mer så man ska se det.

Jag har redan sagt det mesta av det som jag ska säga nu och kommer att upprepa mig, men Ostlänken är enormt efterlängtd. Mattias beskrev det förut. Även jag har varit kommunpolitiker, i Linköping, och jag har jobbat med den här frågan länge. Den betyder verkligen mycket för människors vardag när det handlar om arbetspendling och allt det andra. Men det handlar också om hur hela Östergötland kan utvecklas. Det är därför infrastrukturprojekt är så otroligt viktiga, och det är därför så många av oss engagerar oss så mycket i dem. De betyder något för vardagen och för

utvecklingen. Det var därför jag ville ställa denna fråga om den här lilla vita zonen och lyfta upp den, så att den inte glöms bort.

Sedan är det så att vi önskar mer. Så är det. Vi behöver bygga ut stambanan och bygga ut möjligheterna för tågkapacitet. Men i det här läget skulle det vara väldigt bra om även den här lilla vita fläcken tydligt finns med – inte sedan utan nu, för den är otroligt viktig. Jag hoppas att den inte glöms bort. Därmed tackar jag så mycket för mig i det här samtalet.

Anf. 63 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag uppskattar verkligen samtalet och diskussionen. Detta är en angelägen fråga. Det är inte tu tal om att Ostlänken är prioriterad för regeringen. Det finns en stor samsyn om detta.

Jag tackar för inspelen och hoppas att jag har kunnat ge svar, delvis även på andra frågor som har lyfts. Detta hänger ihop. Precis som Eva Lindh var inne på i sitt slutanförande finns det fler önskemål; det finns stora behov i stora delar av landet. Därför är det så viktigt att vi gemensamt och fokuserat tar tag i de problem som finns, steg för steg återtar eftersatt underhåll och steg för steg gör de investeringar som behövs på ett så smart och kostnadseffektivt sätt som möjligt för att underlätta för godstrafik och arbetspendling, så att vi kan stärka jobb och tillväxt i hela landet. Hela Sverige ska fungera. Man ska kunna lita på att tåget kommer fram i tid och att man kan åka och hälsa på nära och kära eller ta sig till arbetet i olika delar av landet oavsett var man bor.

Jag uppskattar den dialog vi har haft i dag kring just Ostlänken och den situation som ledamöterna uppmärksammat i Linköping.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2023/24:413 om Arlanda flygplats konkurrenskraft

Anf. 64 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Isak From har frågat mig om regeringen avser att ta några initiativ som svar på kraven om att förbättra Arlanda flygplats konkurrenskraft.

I en interpellationsdebatt den 9 december 2022 debatterade jag och Isak From kapacitetsbehoven för Arlanda flygplats. Jag ska inte upprepa allt jag sa vid det tillfället, men jag vill ändå understryka att jag tar frågan om Arlanda flygplats konkurrenskraft på fullaste allvar.

Nyligen genomförda studier visar dessutom med all tydlighet på att Arlandas tillgänglighet till omvärlden minskar och att flygplatsens attraktivitet, till exempel i förhållande till Köpenhamns flygplats Kastrup, också minskar.

I interpellationsdebatten i december 2022 tog Isak From upp frågan om behovet av att tillsätta en Arlandaförhandlare. Jag kan konstatera att regeringen har gått vidare med den frågan och före jul beslutade att tillsätta en samordnare för Arlanda flygplats konkurrenskraft.

Samordnaren har en mycket viktig uppgift framför sig att föra dialog med till exempel kommuner, regioner, statliga myndigheter och näringsliv för att identifiera och föreslå åtgärder som kan genomföras för ökad kapacitet och förbättrad tillgänglighet i transportsystemet till och från Arlanda flygplats.

Samordnaren ska rapportera till Regeringskansliet i maj 2025, och arbetet kommer att utgöra ett av flera viktiga underlag inför regeringens beslut om den kommande nationella planen för transportinfrastrukturen för perioden 2026–2037.

Jag vill påpeka att samordnaren som underlag för sin analys bland annat ska utgå ifrån resultatet av Trafikverkets pågående utredning avseende kapacitet för landtransporter till och från Arlanda flygplats.

Swedavia AB driver och utvecklar Arlanda flygplats samt nio ytterligare flygplatser i Sverige i det nationella basutbudet. Bolag med statligt ägande lyder under samma lagar som privatägda bolag, till exempel aktiebolagslagen. I aktiebolagslagen finns en uppdelning av ansvar mellan ägare, styrelse och ledning. Beslut om investeringar på Arlanda flygplats är, liksom andra frågor av operativ karaktär, ett ansvar för Swedavias styrelse och ledning att hantera inom ramen för sitt uppdrag.

Swedavias styrelse och ledning har, trots de negativa effekterna av pandemin, fortsatt att investera och utveckla bolaget, inklusive Arlanda flygplats. Till exempel öppnade den nya säkerhetskontrollen i terminal 5 sina portar i juni förra året.

Regeringen har det senaste året vidtagit åtgärder på luftfartsområdet, till exempel ett fördubblat statligt bidrag för icke-statliga flygplatser. En sådan åtgärd ger även positiva effekter för flygplatssystemet i dess helhet, även för Arlanda. Från regeringens sida är det viktigt att se till helheten. Den ena åtgärden utesluter inte den andra, utan det viktiga är att de åtgärder som vidtas hänger ihop i en helhet.

Jag kan konstatera att regeringen *har* vidtagit viktiga åtgärder för att förbättra förutsättningarna för Arlanda flygplats långsiktiga utveckling. Men vi behöver fortsätta. Det är också därför som regeringen samtidigt fortsätter det strategiska arbetet avseende luftfartens konkurrenskraft. I det sammanhanget är bland annat Arlandautredningens och flygplatsutredningens förslag fortsatt föremål för analyser och bedömningar. Jag har alltså all anledning att återkomma i frågan om Arlanda flygplats konkurrenskraft.

Anf. 65 ISAK FROM (S):

Fru talman! Precis som Andreas Carlson lyfte fram hade vi en debatt här för drygt ett år sedan i december 2022. Det var med anledning av Peter Normans flygplatsutredning och de frågeställningar som lyftes fram där och också direkta krav på regeringen att vidta åtgärder.

När jag nu läser Andreas Carlsons svar och de kommittédirektiv som regeringen har gett till den samordnare som är tillsatt tycker jag att man kanske ska reda lite i det. Mycket av de skrivningar som finns i kommittédirektivet till den samordnare som regeringen har tillsatt den 20 december förra året kommer egentligen direkt från det som Peter Norman redan har rapporterat till regeringen.

Dessutom skjuter man nu allting framför sig. Nu ska Peter Norman ha ett större uppdrag. Det ska man vara medveten om. Han ska rapportera det nästa år under vår eller sommar. Frågan är vad som då kommer att hända. Blir det en ny fundering på ungefär ett år innan man ska ta nästa steg, om det nu blir ett steg?

Högerregeringen som styrs av Sverigedemokraterna har haft väldigt hög svansföring när det gäller flygets konkurrenskraft. Men det är precis som det står i min interpellation för drygt ett år sedan, som jag upprepar nu i min interpellation och som också Peter Norman har upprepat i sin tidigare utredning. Arlanda tappar i konkurrenskraft gentemot Köpenhamn och Helsingfors. Man ska vara medveten om att SAS förändrade ägarförhållanden, som tillkommit sedan vi hade förra interpellationsdebatten, också påverkar Arlandas konkurrenskraft.

Andreas Carlson säger i sitt svar att många av dessa frågor är frågor för Swedavias styrelse. Så är det delvis. Jag hade en debatt med finansminister Elisabeth Svantesson, eftersom det är finansministern som har huvudansvaret för de statliga bolagen. Vi konstaterade då att regeringen fattar beslut kollektivt.

Sveriges skattebetalare och Sverige som land äger Swedavia. Det handlar också om ägarförhållandet. Om regeringen har något intresse att styra Swedavia i någon viss riktning har regeringen alla möjligheter att göra det. Det är inte bara en fråga för Swedavias styrelse att hitta på hur som helst vad man vill med Sveriges flygplats konkurrenskraft.

För norra Sverige och säkert också för södra Sverige är Arlanda den viktigaste flygplatsen. Peter Norman har lämnat fler utredningsförslag om bland annat att fler flygplatser borde få bli statliga.

Jag konstaterar att det står i svaret som Andreas Carlson ger att man ska ha dialog med regioner och kommuner. Vad är utgångspunkten utifrån det? Är det att kommuner och regioner ska ta ett större ansvar för den statliga infrastrukturen?

Anf. 66 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Tack så mycket, Isak From, för frågorna!

Jag kommer inte i det här inlägget att gå in så mycket på förhållandet mellan ägare och styrelse och det operativa ansvaret. Isak From känner mycket väl till vad som gäller för ett statligt bolag och aktiebolagslagstiftningens ramar.

Låt mig vara väldigt tydlig med att det uppdrag som Peter Norman nu har fått av regeringen inte är ytterligare en fundera-på-utredning som ska rapportera 2025 och att det sedan ska tas vidare i en ny utredning. Det är jag mycket tydlig med. Detta är ett mer operativt uppdrag som ska ta vid från de iakttagelser och förslag som har lämnats i Arlandautredningen.

Det datum som finns 2025 är datumet för slutrapporten. Peter Norman arbetar i högt tempo, har jag förvissat mig om. Det kommer inte att förvåna någon om delar av redovisningen sker stegvis med tanke på karaktären på det uppdrag som Peter Norman nu har som samordnare.

Det gäller exempelvis frågan om konnektiviteten och tillgängligheten till Arlanda och den situation vi har i dag med pendlingsmöjligheter som är begränsade till och från Arlanda inte minst i kringområdet runt Arlanda. Det är en dyr kostnad att ta sig upp på Arlanda med den stationsavgift som finns.

Han ska också titta på andra åtgärder som kan behövas och i det arbeta mycket nära Trafikverket som kommer att komma med en redovisning. Syftet med alla dessa steg är att ha så mogna förslag att de ska kunna tas med och övervägas i den nationella planen. Det är verkligen att gå från utredning till verkstad. Det är i uppdraget. Ledamoten kan säkert läsa direktiven en gång till.

Fru talman! Jag har i interpellationssvaret pekat på att den förväntan jag har inte är en ny utredning utan att det nu är ett samordnaruppdrag som gäller. Interpellanten framför i interpellationen att Trafikverkets arbete med att se över Arlandas omkringliggande infrastruktur därför som tidigare regering framhållit bör påskyndas så att investeringar kan komma på plats så snart som möjligt.

Jag vill påminna Isak From om att den förra regeringen hade åtta år på sig att ta tag i infrastrukturbehoven för Arlanda flygplats, och ingenting hände. Trots att den socialdemokratiska regeringen arbetade fram en flygstrategi 2017, upprättade Arlandarådet samma år och framtvingade av ett tillkännagivande av Sveriges riksdag tillsatte Arlandautredningen 2022 var det ganska tomt på förslag som skulle möjliggöra de förstärkningar som ledamoten frågar efter. Arlandarådet arbetade även med en färdplan för Arlanda som rann ut i sanden.

Det är klart att Arlandas konkurrenskraft hade varit i ett bättre läge om mer hade gjorts under dessa åtta år. Men jag är glad över den samsyn som vi i dag verkar ha. Jag hoppas att den ska hålla i sig. Nu måste det vara slut på det aktiva motarbetandet av flyget som banat vägen för den situation vi har i dag och där Isak Froms parti i allra högsta grad är delansvarigt.

Man satt i regeringsställning under den tid man hade kunnat förbereda Arlanda och det svenska flyget för att vara bättre rustade i den situation vi har nu som är en tuff situation för Arlandas konkurrenskraft. Det är en tuff situation för det svenska flyget. Det är min ambition att vi gemensamt ska kunna ta oss ur detta och stärka flygets konkurrenskraft. Jag vill tacka Isak From för den samsynen.

Anf. 67 ISAK FROM (S):

Fru talman! Det var utgångspunkten när den socialdemokratiska regeringen tillsatte bland annat flygplatsutredningen. Vi såg att flygets konkurrenskraft på sikt hotades. Då hade inte ens ägarförhållandena för SAS förändrats, även om det kanske var på gång.

När jag läser kommittédirektivet som ligger till grund för samordningsuppgiften som utredaren Peter Norman ska få ser jag att arbetet ska göras med utgångspunkt från Trafikverkets inriktningsunderlag och Trafikverkets arbete. När man läser det underlaget blir man allvarligt oroad. Där finns nästan inte flyget med över huvud taget, förutom med en väldigt liten del. Ur det perspektivet är naturligtvis det arbete som Peter Norman har fått väldigt viktigt.

Vi kan också konstatera att utifrån en socialdemokratisk kontext är ju inte Bromma nödvändigt. Nu finns det en tydlig skrivning om att Bromma kan utvecklas mot elflyg, men det skulle också Arlanda kunna göra.

Om nu regeringen söker medfinansiering för Arlanda från Stockholms stad, Region Stockholm och jag vet inte vilka mer som ska vara med och finansiera nationell infrastruktur borde kanske frågeställningen vara: Söker man inte medfinansiering från Stockholms stad för Bromma? Det är

faktiskt helt absurd: Vi har flera mindre kommuner som, trots att det tillförts pengar, i stort sett får stå för hela kostnaden för en kommunal flygplats, medan staten ska stå för en flygplats mitt i centrala Stockholm som egentligen inte behövs. Vore det inte på sin plats att man tog upp en förhandling med Stockholms stad om medfinansiering också för Bromma, om det nu är så viktigt att hitta medfinansiering?

Något jag saknar både i kommittédirektiven och i Anderas Carlssons svar men som vi hade upp i vår tidigare interpellationsdebatt är Arlandas väderkänslighet. Jag gick nyss in i Swedaviaappen, och lite hårdraget ligger förseningarna i dag på i snitt 20 minuter. Det har ju snöat lite grann i Stockholm, och det brukar vara jobbigt. Det är inte så många inställda flyg i dag; det har förbättrats. Jag håller också med Andreas Carlson om att det var väldigt bra att Swedavia fick till den nya säkerhetskontrollen. Den har minskat köerna väsentligt. Men det var också ett resultat av tidigare arbete och ingenting som har kommit av den här regeringens arbete.

Frågeställningarna nu är: Var är en fjärde rullbana? Var är arbetet med att göra Arlanda mindre väderberoende? Det påverkar faktiskt flyginfrastrukturen i hela Sverige och även till och från Sverige. Det är en väldigt viktig fråga. Vart tog den vägen? Vore det slutligen inte också på sin plats om Stockholms stad medfinansierade Bromma?

Anf. 68 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Isak From verkar lite bekymrad över luftfartens plats i inriktningsunderlaget från Trafikverket. Jag kan glädja Isak From med att den nu finns med från början, liksom sjöfarten. En av de tydliga nyheter som fanns i regeringens uppdrag till Trafikverket att ta fram inriktningsunderlaget var just att alla trafikslag skulle räknas in, även luftfarten och sjöfarten. Detta är en viktig del i inriktningsunderlaget och kommer att bli en viktig del i de fortsatta stegen, framför allt när de åtgärder ska planeras och beslutas som syftar till att stärka det svenska transportsystemet, få mer effekt i det och få det mer hållbart, tillförlitligt och robust.

Detta är en nyhet i förhållande till den tidigare regeringen. Jag hoppas att Isak From delar engagemanget för att luftfart och sjöfart nu ska inkluderas ännu mer direkt på ritbordet när man diskuterar och tar ställning till den nationella planen.

Här kommer Peter Normans samordningsuppdrag in. Samordnaren ska som underlag för sin analys använda resultatet från Trafikverkets pågående utredning avseende kapaciteten för landtransporter till och från Arlanda flygplats.

En sådan omständighet som funnits med i remissvaren till de två senaste nationella planerna, tror jag, men som sedan inte kommit med i planen är det faktum att när Förbifart Stockholm är färdigbyggd kommer det att vara trefiliga motorvägar i båda riktningarna under förbifarten medan befintlig E4 norr om Stockholm och upp till Arlanda är tvåfiliga motorvägar. Den förra regeringen hade möjlighet att ta detta i beaktande för att förbereda trafiken och undvika flaskhalsar när det kommer till pendlingskapacitet och rese möjligheter till och från Arlanda, men det fanns inte med.

Det finns alltså flera saker där det vore klädsamt med lite självrannsakan: Hade vi varit i ett bättre läge och Arlandas konkurrenskraft varit starkare om man hade vidtagit åtgärder och inte motarbetat flyget i åtta år,

kanske till följd av uppgörelser med samarbetspartier i den dåvarande regeringen?

Det har legat en våt filt över flyget och luftfarten. Det har varit ett skambeläggande kring flygandet som på många sätt har bidragit till den tuffa situation som flyget och luftfarten har i dag.

I dag gläder jag mig över att vi verkar vara överens om att vi ska stärka konkurrenskraften för flyget. Att stärka den för Arlanda flygplats är viktigt, och det kan man inte göra utan resenärer. När jag är runt i landet, fru talman, och möter kommunala och regionala företrädare som lyfter fram hur viktig deras egen flygplats är blir jag ibland lite förvånad över att det i resepolicyerna finns tydliga skrivningar om att man inte i första hand ska välja flyget.

Det finns en Norrlandskommun som jag vill påstå är ett föredöme, nämligen Skellefteå kommun, som också inkluderar social hållbarhet i att möjliggöra resande med flyg. Man kan då köpa till extra biobränsle, exempelvis, och vara med i den omställning som sker.

Har Isak From några idéer kring hur vi skulle kunna få fler kommuner och regioner att vara med och bidra till omställningen och samtidigt stärka konkurrenskraften? Det skulle jag vilja passa på att fråga så här en bit in i denna interpellationsdebatt, fru talman.

Anf. 69 ISAK FROM (S):

Fru talman! För åhörarnas vetskap vill jag säga att vi här debatterar flyget och Arlandas konkurrenskraft.

Jag är väldigt engagerad i detta utifrån behovet att ta sig till och från Stockholm, inte minst, men också från Stockholm och ut i världen. Utgångspunkten för min interpellation är att det just nu pågår väldigt stora investeringar i både Köpenhamn och Helsingfors.

Det sägs i svaret att samordnaren ska samverka med näringslivet, och det är ju positivt. Men i sin budgetproposition drar den här regeringen samtidigt ned anslaget till Visit Sweden, som ska marknadsföra Sverige som turistland ute i världen. Varför gör man det? Ja, det funderar ganska många på, fru talman. Ganska många tänker: Här har man en möjlighet att marknadsföra Sverige som det fantastiska turistland det är, men samtidigt gör man denna neddragning. Man möjliggör också att andra länder, både Finland med Helsingfors och Danmark med Köpenhamn, springer om Sverige.

Tillbaka till min fråga, som statsrådet inte svarade på. Eftersom man nu söker medfinansiering från regioner och kommuner för Arlanda blir frågan varför man inte söker medfinansiering för Bromma. Uppenbarligen skulle ju Bromma faktiskt inte behövas, för all den flygtrafiken skulle rymmas på Arlanda – under förutsättning att man fick ett tydligt direktiv om att minska Arlandas väderberoende. Det behövs förmodligen, precis som den socialdemokratiska regeringen uttryckte, en ny rullbana.

Det som också saknas, även om Andreas Carlson i och för sig var lite grann inne på det, är flygets möjligheter att ställa om. Den socialdemokratiska inriktningen var att möjliggöra biobränslen också inom flyget. Då är det väldigt viktigt att det kommer signaler i ägardirektiven från regeringen om att Swedavia ska investera i sådana.

Anf. 70 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag konstaterar i denna interpellationsdebatt att vi är överens om att Arlandas konkurrenskraft behöver stärkas. Jag konstaterar också att det inte verkar finnas någon insikt om det egna ansvaret för den våta filt som jag menar att den förra regeringen lade över flygets konkurrenskraft och Arlandas utveckling. Rapporten om en färdplan för Arlanda, som man sa att man skulle ta fram, rann ju ut i sanden.

Jag noterar inte heller något svar om resepolicy. Men jag räknar med att Isak From kan vara med och sprida den möjlighet som finns för att både stärka konkurrenskraft och påskynda omställningen genom att möjliggöra för att i biljetten köpa till biobränsle och genom ha ett färdmedelsneutralt sätt att förhålla sig i resepolicy. Regeringskansliet har ändrat resepolicy så att den är färdmedelsneutral. Jag välkomnar om andra vill göra det och om Isak From vill bidra till det på olika sätt.

Just omställningen i flyget är viktig att påskynda, bejaka och undanröja hinder för. Branschen driver det själv i hög hastighet. Regeringen har också tydliggjort i klimathandlingsplanen att det är prioriterat och att den inhemska produktionen av biobränsle behöver öka, för både luftfartens och sjöfartens behov. Regeringen arbetar alltså med detta.

Fru talman! För att sammanfatta: Vi har mycket att göra och har tillsatt samordnaren i syfte att stärka Arlandas konkurrenskraft och göra det lättare att ta sig till och från Arlanda. Samordnaren själv har varit inne på frågan om rullbana, även om det utifrån den uppdelning vi har i första hand är en fråga som hanteras av Swedavias styrelse och ledning.

Jag gläder mig åt engagemanget och hoppas att fler ska instämma i att luftfartens konkurrenskraft behöver stärkas.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Redogörelse

2023/24:ÖN1 Verksamhetsredogörelse för Riksdagens överklagandenämnd 2023

§ 16 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 8 februari

2023/24:445 Samarbeten med israeliska lärosäten

av *Lorena Delgado Varas* (V)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

2023/24:446 Länsstyrelsernas hemställan angående ansvar för myggbekämpning

av *Patrik Lundqvist* (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:447 EU-direktivet om tillbörlig aktsamhet för företag
av *Aida Birinxhiku* (S)
till statsrådet Johan Forssell (M)

Prot. 2023/24:69
9 februari

2023/24:448 Vanvård inom äldreomsorgen i Mora
av *Sofie Eriksson* (S)
till statsrådet Anna Tenje (M)

2023/24:449 Kvinnors sjukfrånvaro på grund av stress
av *Jessica Rodén* (S)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2023/24:450 Stöd för grön omställning
av *Eva Lindh* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:451 Register över föreningar
av *Azadeh Rojhan* (S)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:452 Fritidskortet
av *Azadeh Rojhan* (S)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:453 Förebyggande arbete mot spelmissbruk
av *Azadeh Rojhan* (S)
till statsrådet Niklas Wykman (M)

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 8 februari

2023/24:580 Ungdomars sommarjobb i andra länder
av *Martina Johansson* (C)
till statsrådet Anna Tenje (M)

2023/24:581 Bankernas ansvar vid bedrägerier
av *Andreas Lennkvist Manriquez* (V)
till statsrådet Niklas Wykman (M)

2023/24:582 Reproduktionsstörande ämnen på jobbet
av *Johanna Haraldsson* (S)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2023/24:583 Situationen med mygg vid nedre Dalälven
av *Patrik Lundqvist* (S)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:584 Kompensation för förlorade privata investeringar
av *Laila Naraghi* (S)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2023/24:585 Skattereglerna för intrångsersättning vid nekat avverkningstillstånd av fjällnära skog
av *Helena Lindahl* (C)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

Prot. 2023/24:69
9 februari

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 12.21.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 11 anf. 43 (delvis)
och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

GERGÖ KISCH

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning	1
§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 5 Ärende för bordläggning.....	2
§ 6 Svar på interpellation 2023/24:364 om marknadseringens konsekvenser inom förskolan.....	2
Anf. 1 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	2
Anf. 2 EVA LINDH (S)	3
Anf. 3 MATTIAS OTTOSSON (S)	3
Anf. 4 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	4
Anf. 5 EVA LINDH (S)	5
Anf. 6 MATTIAS OTTOSSON (S)	5
Anf. 7 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	6
Anf. 8 EVA LINDH (S)	6
Anf. 9 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	7
§ 7 Svar på interpellation 2023/24:406 om revidering av IHR	7
Anf. 10 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	7
Anf. 11 ELSA WIDDING (-).....	9
Anf. 12 ANDRE VICE TALMANNEN.....	10
Anf. 13 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	10
Anf. 14 ELSA WIDDING (-).....	11
Anf. 15 ANDRE VICE TALMANNEN.....	12
Anf. 16 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	12
Anf. 17 ELSA WIDDING (-).....	13
Anf. 18 ANDRE VICE TALMANNEN.....	14
Anf. 19 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	14
§ 8 Svar på interpellation 2023/24:397 om verksamhetsbidrag för Bygdegårdarnas Riksförbund.....	15
Anf. 20 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	15
Anf. 21 MIKAEL LARSSON (C).....	15
Anf. 22 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	16
Anf. 23 MIKAEL LARSSON (C).....	17
Anf. 24 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	18
Anf. 25 MIKAEL LARSSON (C).....	19
Anf. 26 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	19
§ 9 Svar på interpellation 2023/24:395 om skyddsombudens koppling till de fackliga organisationerna	20
Anf. 27 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	20
Anf. 28 TERESA CARVALHO (S).....	20
Anf. 29 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	21
Anf. 30 TERESA CARVALHO (S).....	22
Anf. 31 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	22
Anf. 32 TERESA CARVALHO (S).....	22
Anf. 33 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	23

§ 10 Svar på interpellation 2023/24:392 om åtgärder för att minska dödsfall i arbetslivet	23
Anf. 34 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	23
Anf. 35 TERESA CARVALHO (S).....	24
Anf. 36 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	25
Anf. 37 TERESA CARVALHO (S).....	26
Anf. 38 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	27
Anf. 39 TERESA CARVALHO (S).....	28
Anf. 40 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	28
§ 11 Svar på interpellation 2023/24:404 om arbetsmiljöinspektörer i Norrbotten.....	29
Anf. 41 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	29
Anf. 42 ZARA LEGHISSA (S).....	30
Anf. 43 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	31
Anf. 44 ZARA LEGHISSA (S).....	31
Anf. 45 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	32
Anf. 46 ZARA LEGHISSA (S).....	33
Anf. 47 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	33
§ 12 Svar på interpellation 2023/24:385 om dubbelspår på Ostkustbanan	33
Anf. 48 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	33
Anf. 49 PEDER BJÖRK (S)	34
Anf. 50 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	34
Anf. 51 PEDER BJÖRK (S)	35
Anf. 52 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	36
Anf. 53 PEDER BJÖRK (S)	37
Anf. 54 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	37
§ 13 Svar på interpellation 2023/24:411 om Ostlänken.....	38
Anf. 55 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	38
Anf. 56 EVA LINDH (S)	38
Anf. 57 MATTIAS OTTOSSON (S)	39
Anf. 58 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	40
Anf. 59 EVA LINDH (S)	41
Anf. 60 MATTIAS OTTOSSON (S)	42
Anf. 61 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	42
Anf. 62 EVA LINDH (S)	43
Anf. 63 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	44
§ 14 Svar på interpellation 2023/24:413 om Arlanda flygplats konkurrenskraft.....	44
Anf. 64 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	44
Anf. 65 ISAK FROM (S)	45
Anf. 66 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	46
Anf. 67 ISAK FROM (S)	47
Anf. 68 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	48
Anf. 69 ISAK FROM (S)	49
Anf. 70 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	50
§ 15 Bordläggning.....	50
§ 16 Anmälan om interpellationer	50

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	51	Prot. 2023/24:69
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 12.21.....	52	9 februari
